

ДНЕВНИКЪ

(стенографически)

на

III обикновено Народно Събрание.

(Първа сесия.)

XXV. ЗАСЪДАНИЕ, ВТОРНИКЪ 25 ЯНУАРИЙ 1883 ГОД.

(Начало въ 1 часъ послѣ пладнѣ, подъ предсѣдателството на Негово Високо-преосвященство Митрополита Симеона Варненско-Преславский).

Предсѣдателъ (звѣни): Ще се прочете списъка на депутатитѣ.

Секр. Щърбановъ (чете):

Отъ 40 души представители присѣдствуватъ 35 души и отсѣдствуватъ 5-ма; а именно: Г-да Селвели (боленъ), Д-ръ Вжлковичъ, Х. Неджибъ Бей, Буровъ и Ст. Х. Добревъ.

Предсѣдателъ: Понеже присѣдствуватъ повече отъ половината отъ г-да представителитѣ, Събранието е пълно, и засѣданието се открива.

Дневникътъ отъ вчерашното засѣдание г-да секретаритѣ неуспѣха да приготвятъ.

Ще заминемъ на дневний редъ, който, както знаете, бѣше продължението устава за полицейската стража, г-нъ докладчикътъ да благоволи да начене прочитанъето на устава.

Докл. Аневъ: Въ вчерашното засѣдание бѣхме достигнали до съдебното вѣдомство, и сега понеже е тука г-нъ М-ръ на Правосъдието, може да направи своитѣ забѣлѣжки. (Чете):

Къмъ вѣдомството на Правосъдието.

I. За личното съдържание на длѣжноститѣ.

1) Полицията може да арестува длѣжникъ само по опредѣление на надлѣжното сѣдилище, съгласно съ молбата на вискателя.

2) Исполнителний листъ относительно до опредѣлението на сѣдилището за арестуването на длѣжника се предявява

окожному управителю, околийскому началнику или на градскийтъ началникъ, ако има такъвъ. Заседно съ исполнителний листъ вискательтъ е обязанъ да представи и пари за прехрана на арестуемийтъ, споредъ таблица, установена отъ градското общинско управление, безъ което не може да се пристъпи къмъ арестуването на длѣжника. Паритѣ за прехрана се представляватъ напредъ поне за единъ мѣсець. Окрѣжния управителъ, околийския или градския началникъ съставя за арестуването дневникъ, съгласно съ правилата указани въ ст. 504 отъ Врѣм. Сѣд. Правила.

3) Когато арестуванийтъ се докара въ мѣстото на затвора, мѣстната полиция е длѣжна да представи на смотрителя на затвора първообразныйтъ исполнителенъ листъ за личното задържане на длѣжника и да му предаде и паритѣ за прехрана. Ако това не се изпълни, смотрителя е обязанъ да откаже приеманieto на арестуванийтъ.

4) Когато едно лице се задѣлжава въ окрѣгъ или градъ, гдѣто нѣма мѣсто на затворъ, това лице, слѣдъ като се внесѣтъ отъ вискателя слѣдующитѣ за пѣтъ пари, се испраща отъ полицията въ най близкийтъ до това окрѣженъ затворъ.

М-ръ Грековъ: Азъ мисля, че тѣзи членове, които се четоха тука отъ докладчика на комисията, нѣматъ си мѣстото въ единъ законъ за полицията; защото, никой нѣтъ изпълнението на съдебнитѣ рѣшения, не може да се порѣчва на полицията. За съдебнитѣ рѣшения съдебнитѣ власти иматъ миссия да ги изпълняватъ, и разумѣва се, въ границитѣ на закона, полицейскитѣ власти трѣбва да имъ даватъ съдѣйствие. Но това не ще каже, че полицията трѣбва

да изпълнява съдебните рѣшения. Слѣдователно, тѣзи статии, които четете г-нѣ докладчикъ, сж съвършено излишни, и азъ моля Нар. Събрание, да ги изхвърли.

Шивачовъ: Азъ до колкото разбирамъ, г-да, г-нѣ М-ръ на Правосъддието желателно би било да каже своето мнѣние, да ли тѣзи членове сж съгласни съ законитѣ, които сжществуватъ у насъ по тѣзи въпроси? Именно, да ли полицията, слѣдъ като ѝ представятъ изпълнителенъ листъ за една сума, да ли тя е длъжна да изпълни това рѣшение на този съдъ? Тѣзи правила сж за по-голѣмо улеснение на полицията, и комисията ги е турила въ този уставъ просто за ръководство, да си знае полицията каква ѝ е обязаността. Ако противорѣчатъ на сжществующитѣ закони, нека се докаже, и тогава да се исправятъ; но, ако не противорѣчатъ, то защо да не се оставятъ, когато нѣма ни най-малко да повредятъ? За това, азъ предлагамъ да си останатъ, както ги е приела комисията.

М-ръ Грековъ: Азъ нѣма освѣнъ да повтора още веднѣждъ, че не е работа на полицията да изпълнява съдебните рѣшения; и кждѣто има добръ организувани съдове, не е прието, щото единъ частенъ чловѣкъ да се представи съ едно рѣшение на полицията и да каже: искамъ еди-кого си чловѣка да запрѣте за 30 дена, и полицията да го запрѣ. Ще добавя, че това противорѣчи на нашето съдоустройство, дѣто тука се възлага на полицията да изпълнява съдебните рѣшения, когато тойзи законъ постановява, щото у насъ съдебните рѣшения се изпълняватъ отъ съдебните власти, които и отговарятъ за правилността на това изпълнение. Слѣдователно тия членове противорѣчатъ на правилата постановени въ нашето съдопроизводство за изпълнението на съдебните рѣшения. Относително до съдѣйствието, което полицията може да указва на съдебните власти по изпълнение рѣшенията, за това има въ тойзи законъ единъ членъ, който постановява, че полицията трѣба да изпълнява трѣбованията както на съдебнитѣ, така и на административнитѣ власти. Тѣзи членове прочее сж излишни и противорѣчатъ на закона по съдебната часть.

Шивачовъ: Комисията е желала да постави тия членове, за да знае полицията, какви сж нейнитѣ обязанности спрямо Министерството на Правосъддието. Ако г. М-ръ на Правосъддието намира, че противорѣчатъ, желателно би било да направи къмъ всѣкой членъ измѣнения или допълнения, и Нар. Събрание да ги приеме. Повтарямъ да кажъ, че въ този законъ въ кратцѣ е указано, какви обязанности има полицията спрямо Министерството на Правосъддието. Това е по-добръ, отъ колкото да дири тя въ други закони, кои

сж нейнитѣ обязанности. Всѣкой жандаринъ отъ полицията, когато има закона въ ръцѣ, добръ знае своитѣ обязанности. Ако противорѣчатъ, нека г. Министръ направи своитѣ измѣнения; но да се изхвърли това, то не ще бжде добръ; защото на полицията трѣба да бждатъ указани длъжноститѣ въ този законъ.

Д-ръ Цачевъ: Обясненията на г-на М-ра на Правосъддието, по моето мнѣние, сж такива, които явно доказватъ, че членоветѣ, които сж поставени тука въ този законъ, не трѣба да сжществуватъ; защото тука има голѣми противорѣчия. Всѣкой, който има да зима отъ нѣкого, за това трѣба да има едно съдебно рѣшение, подиръ трѣба да има и изпълнителенъ листъ; този изпълнителенъ листъ се привежда въ изпълнение отъ приставитѣ, които сж введени у насъ. Когато този съдебенъ приставъ взиска суммата отъ длъжника, който той длъжи, тогава, ако длъжникътъ се противи, чиновникътъ, който е натоваренъ съ изпълнението на тая длъжностъ, ако прибѣгне къмъ полицията, има особенъ членъ, че полицията е длъжна да му укаже своето съдѣйствие. А както е тука, е просто и чисто както си бѣше въ турско врѣме, който има да зима, казва на стражарина: азъ имамъ да зимамъ отъ Дукова 20 гроша, събери ми паритѣ. Но това нѣщо у насъ нѣма да се практикува; защото, то противорѣчи на сжществующитѣ съдебни правила.

Шивачовъ: При всичко, че незаслужва този въпросъ дълго да се разпеква, но азъ ще ви кажъ, че първий въпросъ е: да ли трѣбва да има въ този уставъ членове, съ които да се указватъ, какви сж обязаноститѣ на полицията спрямо всѣкое министерство? Ако Нар. Събрание рѣши, че трѣбва, тогава въпросътъ е другъ: т. е. да ли противорѣчи на сжществующитѣ закони или не. Ако има противорѣчия, желателно е г-нѣ Грековъ да каже, какви сж тия противорѣчия, и въ всѣкой членъ да ги покаже; а не само да казва, че противорѣчили, и че това е съвършено излишно. За това казвамъ, по-напредъ трѣбва въ кратцѣ да се напомни, каква е обязаността на полицията спрямо всѣкое министерство, за да може всѣкой чиновникъ отъ полицията да знае своята обязаностъ. Когато ги има тука, може да ги знае много по-добръ, отъ колкото да ги търси въ единъ вторий или 3-й законъ. Да се покажатъ противорѣчията, и комисията може би ще се съгласи да се измѣнятъ.

М. Велевъ: Колкото за тоя членъ, за който г-нѣ Шивачовъ говори, неможъ да кажъ, че той има право; защото има много въпроси, които сж натоварени на жандарина; той може да вземе половината отъ паритѣ на нѣкого, за да му ги извади, когато би трѣбвало да ги извади едно сж-

дебно лице по сждебенъ листъ; а то ще повика единъ жандаринъ съ себе си, както всѣкой чиновникъ, за да изпълнява сждебнитѣ рѣшения, а не да се оставя това на жандарина, който много пѣти злоупотрѣбвява. За това, азъ неприемамъ това що каза г-нъ Шивачовъ, а твърдѣ умѣстно каза г-нъ М-ръ на Правосъдието, защото нетрѣбва да се смѣсва. За това умѣстно е предложението на г-на Министра.

Бошнаковъ: Г-да! Не това, което каза г-нъ Шивачовъ, не това, което каза г-нъ М-ръ искамъ да поддържамъ. Въ членътъ ясно се казва длъжността на полицията къмъ изпълнението сждебнитѣ рѣшения. Членътъ ясно казва (чете го):

«Полицията може да арестува длъжникъ сама и по определение на надлежното сдилище, съгласно съ молбата на вискателя».

Послѣ дѣ да търсимъ изпълнителний листъ? (чете 2-й чл.) «исполнителний листъ относително до определението на сдилището за арестуването на длъжника се предявява окр. управителю, околийскому началнику или на градский началникъ».

Това може да се промѣни, може да се предаде на пристава; но съвършено да се исхвърли, азъ не съмъ съгласенъ. (Продължава да чете члена): «Заедно съ изпълнителний листъ, вискателятъ е обязанъ да представи и пари за прехрана на арестуемиятъ, споредъ таблица установена отъ градското общинско управление, безъ което не може да се пристѣпни къмъ арестуването на длъжника и пр.»

Ще се каже, че, ако искамъ да вземамъ отъ Петка, ще се издаде изпълнителенъ листъ, и той ще се даде на мѣстний началникъ, като се дадѣтъ и пари за прехрана. Тука за да нѣма противорѣчие, да се каже, че трѣбва да се даде изпълнителний листъ на пристава.

Послѣ 3-й чл. (чете го):

«Когато арестуваниятъ се докара въ мѣстото на затвора, мѣстната полиция е длъжна да представи на смотрителя на затвора първообразниятъ изпълнителенъ листъ за личното задържане на длъжника и да му предаде и паритѣ за прехрана и прочее».

Тѣй както днесъ се практикува у насъ въ сждебнитѣ правила, има ли нѣщо, което да го отнеме? (Чете 4-й чл.) (Виждѣ по-горѣ).

Слѣдователно и 4-й чл. си е на мѣстото. Азъ би молилъ г-на М-ра да не настоява, за да се отхвърлятъ тѣзи членове съвършено, защото по моему тѣ сж полезни.

Д-ръ Цачевъ: Г-нъ Министръ каза, че имало единъ членъ, който казва, че полицията е длъжна да указва съ дѣйствието на сждебнитѣ власти. Всичко, което се предвижда

въ първий, вторий и третий членове, се извършва отъ сждебнитѣ власти. Азъ напр. имамъ да вземамъ пари, и имамъ едно рѣшение, полицията отъ дѣ да знае, да ли е влѣзло въ законна сила, или не? Рѣшението отъ полицията не може да се изпълни; а сждебний приставаъ направя висящото отъ него распорѣждане, и съобщава на полицията, какъ трѣба да постѣпни съ длъжника, и какво трѣба да направи. Слѣдователно, всичко, което е поставено въ този законъ, се извършва отъ ония лица, които сж опредѣлени за тая специална цѣль.

Шивачевъ: Тѣй като никой отъ г-да представителитѣ не стана да говори и да докаже, че това е излишно, то мисля, че почти г-да представителитѣ сж съгласни да го приематъ. Ако го приематъ, не остава нищо друго, освѣнъ да докажа, че ни най-малко не противорѣчи на съществуващите закони. У насъ ето какъ се практикува, г-да: щомъ спечели нѣкой въ първата и третата инстанция, получава изпълнителний листъ, и го дава на сждебний приставаъ; той го съобщава на длъжника, и ако длъжника въ извѣстенъ срокъ не заплати дълга си, тогава му явява, че, ако не заплати слѣдъ толкова дена, ще му се продаде недвижимото имущество; но, ако се укаже, че нѣма никакво недвижимо имущество, тогава приставаътъ направя единъ протоколъ, който казва, че дѣйствително длъжникътъ нѣма никакво имущество, и на основание на този протоколъ, сждѣтъ направя едно определение, да се арестува.

Сега азъ пакъ казвамъ, че сждебнитѣ правила при всичко, че не противорѣчатъ, но, ако нѣкой представи доказателство, че противорѣчатъ, азъ съмъ съгласенъ да се исхвърлятъ. Но азъ мисля, че по-лесно ръководство ще бжде, ако има въ този уставъ допълнение, отъ колкото да се дири въ всѣкой законъ какво има да прави; но да се исхвърли съвършено, е излишно. За това, моля да приемете прибавката, както я е приела комисията.

Докл. Аневъ: Г-нъ Д-ръ Цачевъ, както всѣкога, тѣй и този пѣтъ, като че иска да укаже на нѣкаква смисълъ, която да противорѣчи на тая или оная статия; но той не може да представи за такова противорѣчие никакъвъ фактъ. Г-нъ Грековъ е компетентенъ наистина, както и казахъ по-напредъ, да го чакаме да дойде, и ако има нейдѣ противорѣчия, да направя измѣнения. Но и той не указа на никаква статия, която да противорѣчи на тѣзи членове. Комисията е мислила, че трѣба да се опредѣли обязанността на полицията спрямо всѣкое Министерство. Както виждате тя е опредѣлила обязанността на полицията спрямо Финансовото Министерство, Министерството на Военнитѣ дѣла, и е

мислила, че трѣба да има опредѣлени обязанности ѝ и спрямо Министерството на Правосъдието. Комисията нѣма нищо противъ това да се изхвърли; но да се изхвърли само това, което именно противорѣчи на тая или оная частъ на закона по съдебната частъ?

Д. Поповъ: Тука азъ разумѣвамъ, че само тогава ще се арестува, когато не е въ състояние да плати. Слѣдователно трѣба да се тури това задължение, а не съ изпълнителенъ листъ. Именно ако яви на началника, че той не е състоятеленъ да плати.

Дуковъ: Ще говоря и азъ върху сѣщия членъ. Нѣма да привождамъ примѣри тука, както има честъта г. Цачевъ да приведе, че ималъ да взема отъ Дукова 20 гроша; той можеше да представи други за примѣръ, а не представителя; защото ние не сме дошли тука да се представляваме за примѣри.

Азъ ще захванъ отъ най-последнѣто и ще вървѣмъ назадъ. Тука казва, че, ако нѣма пари за прехрана, смотрителтъ не ще да го запре; но, ако и тѣжителтъ не иска да му даде пари за прехрана, тогава какво ще стане съ тогози чловѣка?

М-ръ Грековъ: Азъ нѣмахъ намѣрение, г-да представители, да говоря третия пѣтъ върху този въпросъ, защото въпросътъ е твърдѣ ясенъ; но понеже ме предизвикахъ, нека ми бѣде позволено, тѣй като комисията ме попита, на кой законъ противорѣчатъ тия членове, да добавѣмъ още нѣколко думи. Азъ ще попитамъ преди всичко: сравнявала ли е комисията тѣзи членове съ Врѣменнитѣ Съдебни Правила, които съществуватъ у насъ? (Аневъ и Шивачовъ: сравнявала.) Нѣма никакво съмнѣние, че тѣзи 4 чл. заключаватъ въ себе си начало, че полицията изпълнява съдебнитѣ рѣшения; защото, какво ще каже, да се допустне на единъ чловѣкъ да представи на полицията едно рѣшение и да каже изпълнете ми това рѣшение? Всекакво рѣшение — гражданско или углавно се изпълнява отъ съдебнитѣ власти. Едно рѣшение напр. което осжда нѣкого на затворъ никой пѣтъ не се изпълнява отъ полицията, но отъ съдебнитѣ власти. Прокурорътъ казва на полицията че еди-кой си е осжденъ на толкова време, идете го вземете, и го поставете въ затворъ. Сѣщото нѣщо е и за изпълнението на гражданскитѣ рѣшения. Напр. единъ съдебенъ приставъ има едно рѣшение противъ нѣкого да плати 1000 фр.; става приставътъ, отива на къщата на длѣжникътъ, ако длѣжникътъ плати доброволно, то нѣма никаква мъчнотия рѣшението се намира изпълнено, но ако длѣжника не иска да изпълни рѣшението доброволно или пакъ, ако, както

се случавало по нѣкой пѣтъ, на мѣсто пари го очаква, простете изречението, кобилицата или чекълъ, то приставътъ ще е твърдѣ честитъ да има право да се обърне къмъ полицията за помощъ; но пакъ пристава изпълнява рѣшението, а полицията указва съдѣйствието. Въ съдебнитѣ правила, непомня добръ, отъ 323 или 326 членъ и нататѣкъ, ако не се лѣжа, се казва, какъ става изпълнението на съдебнитѣ рѣшения. Въ тѣзи членове се намиратъ и случаитѣ за запирането на единъ длѣжникъ. И не е достатъчно да има доказателство, че еди-кой си чловѣкъ нѣма пари за да си плати дългътъ, та да го вземе приставетъ или полицията, както се предлага отъ комисията и да го запре; за това трѣбва още особено постановление отъ съда; защото, при всичко, че единъ чловѣкъ нѣма пари да плати, той може да бѣде освободенъ отъ запиране. Въ закона има случаи, въ които длѣжникътъ, който не е въ състояние да си плати дългътъ, по нѣкои лични за него условия се освобождава отъ затворъ. Всичкитѣ тѣзи работи ги има въ Врѣменнитѣ Съдебни Правила; тогава защо да повтаряме тѣзи правила въ този законъ, толкова повече, че отъ това повторение, и по причина на неяснотата и неточността на редакцията, не могатъ освѣнъ да докаратъ едно нежелатно смѣшание. Първий членъ какво казва? (Чете го) «полицията може да арестува длѣжникъ сама и по опредѣление на надлѣжното сѣдилище, съгласно съ молбата на взыскателя». Ще каже че единъ взыскателъ може да дойде въ сѣдилището и да иска да му даждъ едно опредѣление, че, като има да взема отъ нѣкого си, и той не може да му заплати, то да му даждъ право да го запре за дълга; съ това опредѣление въ джебътъ кредиторинтъ има на свое расположение длѣжникътъ си, тѣй като той може въ най-несгодното време да го запре; напр. когато има най-много работа, или кога има свадба въ къщата си, или друго таково, кредиторинтъ ще отиде въ полицията и ще иска на основание на опредѣлението на сѣдѣтъ да се запре тойзи чловѣкъ, повече съ злобно намѣрение отъ страна на кредитора. Ето какви сѣ послѣдствията отъ това нѣщо. Намѣсто да поддържимъ началото, което е съобразно съ Правилата, които дѣйствуватъ на всѣде, гдѣто сѣ добръ устроени съдоветѣ, ние се отричаме отъ тѣхъ, и искаме да туримъ въ този законъ нѣколко члена, които ще бѣждъ въ противорѣчие съ «Врѣменнитѣ Съдебни Правила», и нѣма да докаратъ, освѣнъ смѣшание на мислитѣ; защото, когато ги чете чловѣкъ, дохожда до това заключение, че помъ се постанови отъ сѣдѣтъ изпълнението на рѣшението, кредиторина нѣма нужда да се обърща вече къмъ сѣдѣтъ, той нѣма

освѣнъ да намѣри 2-ма жандарми, и да имъ каже: тойзи човѣкъ има да ми дава, ето изпълнителний листъ противъ него, той не може да исплати. на основание на закона за полицейската стража, искамъ да го запрете. Полицията ще е длъжна да изпълни това искание безъ да се снася съ сѣдилището, и безъ да се изисква изрична заповѣдь отъ сѣдѣтъ за запиране. Това противорѣчи на съществуващитъ у насъ правила, относително изпълнението на рѣшенията. Споредъ мене, ако се приематъ тѣзи членове въ закона, нѣма да докаратъ друго, освѣнъ едно нежелателно смѣшание на идеитѣ. Ще има двѣ разнородни власти, които еднакво ще иматъ претенцията да изпълняватъ сѣдебнитѣ рѣшения, — нѣщо което не е въ полза на доброто управление, и особено не е въ полза на свободата на гражданетѣ. Да дадемъ изпълнението на рѣшенията на полицията, и да постановимъ да има право, безъ да се произнесе предварително сѣдебната власть, да влиза въ къщата на тогози или оногози, това може да компромитира личната свобода на българскитѣ граждани. За това, въ интереса на тази свобода и въ интереса на ясността и на точний смисълъ на закона, моля Нар. Събрание да исхвърли тѣзи статии; защото за полицията стига да знае едно нѣщо, че тя има да изпълнява трѣбованията на сѣдебнитѣ власти относително изпълнението на рѣшенията. Какво трѣбва да прави сѣдилището. то не е работа на полицията; тя нѣма освѣнъ да изпълнява трѣбованията на сѣдебната власть; за това ние не трѣбва да въвеждаме у насъ другъ начинъ за изпълнението рѣшенията, които да иде въ противорѣчие съ съществуващитъ у насъ сѣдебни правила. (Гласове: Съгласни).

Шивачовъ: До колкото азъ разбирамъ, г-да представители, ролята на комиссията не е била да разгледва въ другитѣ държави какъ е, но тя е гледала да опредѣли длъжността на полицията, съгласно съ съществуващитѣ закони. Отъ тѣзи точка на зрѣнието комиссията се е съобразявала съ съществуващитѣ врѣмenni сѣдебни правила, дѣто се предвиждатъ обязанноститѣ на полицията така сѣщо, както ги е предвидѣла комиссията. Г-нъ М-ръ на Правосѣдието и другитѣ г-да, които говорихъ, непредставиху нито единъ фактъ, че тѣзи членове противорѣчатъ. Азъ казвамъ, че ни най малко тѣ непротиворѣчатъ. Може би тѣ га противорѣчатъ на законитѣ въ другитѣ държави; но сж съгласни съ съществуващитѣ у насъ закони. Комиссията е имала предъ видъ тѣзи закони и тѣ сж въ пълна гармония съ тѣхъ. Тѣй щото сега неостава друго нищо, освѣнъ да ги приемемъ. Г-нъ М-ръ на Правосѣдието, като видѣ, че не може да представи никакви доказателства, казва само че противорѣчили.

Но какъ може да противорѣчатъ. Ние можемъ да видимъ, ако искате, сѣдебнитѣ правила, и господинъ М-ръ ако иска, може да ги прочете. Въ тѣзи сѣдебни правила се предвижда, че щомъ единъ длъжникъ не може да исплати, и щомъ се констатира това съ протокола, че не може да плати, представя се този актъ въ сѣдилището, и сѣдилището прави опредѣление, и тогава представятъ на полицията да затвори длъжника.

Може би г-нъ М-ръ Грековъ да не намѣри това въ гармония съ Европейскитѣ закони, но не и съ нашитѣ. За това, за сега моля Нар. Събрание да го остави както си е.

М-ръ Грековъ: При всичко че вѣрвамъ че вие по добръ ме разбрахте отъ колкото г-нъ Шивачовъ, принуденъ съмъ още веднѣжъ да говоря по тойзи въпросъ. Азъ неказахъ, че тия правила ще противорѣчатъ съ другитѣ Европейски закони, но на врѣмennитѣ правила; и ако имаме тука тѣзи правила, можехме да прочетемъ всичкитѣ статии, които противорѣчатъ.

Азъ ще прибавя, че съжалевамъ че г. Шивачовъ на мѣсто да слуша съ ушитѣ си, той слушалъ както се види съ краката си; за това види се че разбира тѣй лошаво работитѣ.

Шивачовъ: Може единъ човѣкъ да слуша и съ крака и съ уши, но законътъ е на лице, и азъ призовавамъ г-на М-ра Грекова, да ми каже на кои членове отъ сѣдебнитѣ правила противорѣчи това. Ако да бѣхъ врѣмennитѣ правила тука да ги прочетемъ, Вие ще видите, че това е сходно съ тѣхъ; и азъ увѣрявамъ г-на Грекова, че е отъ тѣхъ именно извлечение. А кой какъ мисли, тука не е въпроса.

М-ръ Грековъ: Азъ не зная точно, кой е номера на статията, но можъ да увѣржъ Народното Събрание, че има въ нашитѣ сѣдебни закони единъ членъ, който казва, че изпълнението на сѣдебнитѣ рѣшения принадлежи на сѣдебнитѣ власти. Че има такъвъ членъ, знаа, но не можъ да кажъ, коя статия на закона; защото най сѣтне главата ми не е тевтеръ да помня номерата на всичкитѣ статии на закона. Но, че това начало го има въ нашитѣ сѣдебни закони, нѣма съмнѣние. И всѣкой човѣкъ, който поне два пѣти е прочелъ нашето сѣдопроизводство, знае това нѣщо.

Д-ръ Цачевъ: Думитѣ на г-на Шивачова, който толкова се напѣрга, да докаже че нѣмало противорѣчие, доказватъ че имало противорѣчие.

Шивачовъ: Всички г-да представители дѣдохъ до убѣждение, че е нужно да се тури това. (Гласове: Не.) Който желае да представи противно, нека да представи доказателства; но да се казва, че не е нужно, безъ да се представятъ противорѣчията, азъ не разбирамъ.

Председателъ: Ще се тури на гласование частъ отъ 184 членъ именно алинеи: 1, 2, 3 и 4, които се отнасятъ къмъ вѣдомството на правосъдието. Който не приема тази частъ, да си дигне ръката. (Болшинство дига.) Значи, тази частъ относеща се «къмъ вѣдомството на правосъдието,» Народното Събрание счита за потрѣбно да се изостави.

Доклад. Аневъ (чете): «II. Участие на полицията въ извършване на предварително дирение.»

Председателъ: Мисля, подобръ ще бжде, да се чете алинея по алинея.

Доклад. Аневъ (чете):

1) За всѣко произшествие, което заключава въ себѣ си признаци на престѣпление или престѣпкъ, полицията, щомъ се извѣсти, незабавно съобщава направо на съдебниятъ слѣдователъ, и въ истото време догдѣ пристигне слѣдователътъ, произвежда предварително полицейско дознание, което по-длинно предава на съдебния слѣдователъ.

Д-ръ Цачевъ: Мисля, че подобръ е, да се каже «направо на прокурора...» Отъ колкото на съдебния слѣдователъ.

М-ръ Грековъ: Азъ мисля, че тука трѣба да се каже: «на найближната съдебна властъ,» споредъ началото, което се прие въ новия законъ за съдоустройството. Когато се прави този законъ, тогива съществуваша времена съдебни правила, и имаше само окръжни съдилища и повече нищо. Но отъ тогашъ на самъ се създадоха съдебни слѣдователи, като особенни съдебни чиновници и прокурори, послѣднитѣ заедно съ слѣдователитѣ иматъ длъжностъ, да издирватъ престѣпления, и искатъ тѣхното наказание предъ съдоветѣ. Подиръ това има и мирови съдии, които споредъ новия законъ за съдоустройството се считатъ като помощници на съдебната полиция, и като такива на тѣхъ се възлага и издирването на престѣпленията. За това трѣба да се каже: «на найближната съдебна властъ.» Можеше да се изброятъ тукъ всичкитѣ лица; но тъй като всичкитѣ тѣзи лица сѣ агенти на съдебната полиция, то може изъ общо да се каже: съдебната властъ.

Шивачовъ: Чудно ми се види, какъ нѣкои г-да представители говорятъ, че не трѣба да има опредѣлени обязанности на полицията. Ако трѣба да има такива опредѣления, то тѣзи членове трѣба да се измѣнятъ споредъ духътъ и буквата на законитѣ, които съществуватъ у насъ. Щомъ неприехме първата глава, за личното задържане на длъжницитѣ, то не остава освѣнъ да се помоли комисията, като се не прие това начало, да не споменува и другитѣ обязанности. Но ако трѣба да се опредѣлятъ, то г. представи-

телитѣ трѣбало да направятъ своитѣ измѣнения още въ 1 членъ.

Председателъ: Г-на Шивачова моля да остави оная частъ отъ длъжноститѣ на полицейската стража, за която се произнесе вече Нар. Събрание. Сега въпроса е за чл. 5., (чете го), и на него трѣба да се ограничимъ. Да се повръщаме на оная частъ, за която Нар. Събрание се произнесе, е неудобно.

Шивачовъ: Ако Нар. Събрание се произнесе че първата частъ за «личното задържане на длъжницитѣ» да се изостави, то трѣба и другитѣ исчисления за обязаността на полицията да се изоставятъ, защото и въ II и III глава се говори за тѣхъ. За това моля Нар. Събрание, ако намира, че не трѣба да се поменуватъ обязанности, то не трѣба и тѣхъ.

Председателъ: Ще кажъ вторично на г-на Шивачова да ли е на мнѣние, да се отхвърли и тази частъ?

Шивачовъ: Нар. Събрание се произнесе, че не приема тѣзи първитѣ членове, то не трѣба да има и другитѣ.

Председателъ: Г-нъ Шивачовъ да формулира предложението си, и да предостави на Нар. Събрание, за да го приеме или да го отхвърли.

Д-ръ Цачевъ: Азъ ще кажъ на г-на Шивачова, който е билъ председателъ на съдилището и прокуроръ, че той размѣсва въпроситѣ. Народно Събрание отхвърли първата глава съзнателно; защото има съдебни агенти, които се занимаватъ специално съ тѣзи длъжности; а този членъ който разгледваме, е съвсѣмъ особенъ. Той гласи за нѣщо, което извършва полицията тамъ, гдѣто нѣма съдебни агенти.

Шивачовъ: Азъ казахъ напредъ, че тука желанието на комисията бѣше, да опредѣли обязаността на полицията въ всичкитѣ дѣйствия, които се касаятъ до разни Министерства. Ако Нар. Събрание не прие; щото ролята на полицията да се опредѣли касателно личното задържане на длъжницитѣ, то не трѣба и тука да се опредѣлява, понеже то се вижда отъ други закони. Щомъ не приехме едното, не остава друго, освѣнъ всички тѣзи допълнения относящи се къмъ Министерството на Финанситѣ и други Министерства да се изхвърлятъ. Що се касае за това, че съмъ билъ председателъ и прокуроръ, ще кажъ на г-на Цачева, че за това може подобръ да разбирамъ закони, ако и да нѣмамъ претензии; но понеже той го каза, то азъ му благодаря.

М-ръ Грековъ: Г-да представители! Относително тази глава, която иде на редъ, азъ мисля, че тя можеше най-сетнѣ да не съществува въ този уставъ. Но понеже комисията изрази желанието, да се опредѣли въ устава на полицията всичко щото има тая да върши, за да го има на

ржцѣ за нейно ржководство, то азъ не се противя, да остане тука това, което непротиворѣчи на сѣдебнитѣ правила, и началата на правото. Но да се каже, че щомъ се отхвърли едното, трѣба да се отхвърли и другото, това си нѣма мѣсто. Ако искате, да се опредѣли, каква е ролята на полицията, въ качеството на сѣдебната полиция, то азъ нѣмамъ нищо противъ това; а ако искате да го изхвърлите, тоже немамъ нищо и противъ това, понеже е това опредѣлено въ сѣдебнитѣ закони. Но ако имате желание, щото всеки полицейски да има всекога единъ цѣленъ правилникъ, въ който да се съдържатъ всичкитѣ обязанности на полицията, азъ нѣмамъ нищо противъ това. Ако се противихъ за приемане на първитѣ 4 алинеи на този членъ, направихъ това именно, защото противорѣчиха на сѣдебнитѣ правила, и ми се чини, че Нар. Събрание е признало напълно причинитѣ, по които ги отхвърли. Слѣдователно не е право да се каже, че като едно се отхвърли, че трѣба и друго да се отхвърли. Отхвърлението на второто ако стане, то ще стане за това, защото го има писано и на друго мѣсто, и тѣзи спомагателни на сѣдебната полиция агенти ще намѣрятъ тѣзи сѣщитѣ правила на друго мѣсто. За това ако иска Нар. Събрание да остане, като непротиворѣчи на сѣдебнитѣ правила, и непротиворѣчи на началата на правото, то може да си остане твърдѣ до-брѣ тука.

Шивачовъ: Вижда ми се твърдѣ чудно, какъ говоримъ ний нѣкоги, и си противорѣчимъ. Азъ не разбирамъ относително ролята на полиция, че ако противорѣчила на врѣменитѣ правила, то трѣбало да се изхвърли. Ако противорѣчи, то той който мисли че противорѣчи, има цѣлно право, да представи своитѣ допълнения, и тогава да се опредѣли тази роль съгласно съ сѣществующитѣ закони. Само да кажемъ че противорѣчило на закони, а заради това да се изхвърли, това е излишно. У насъ има обичай, че ако липсува негдѣ нѣщо, то трѣба да се прикърпи и позашие; но че било скжсано, да се изхвърли, това го не разбирамъ. Ако Нар. Събрание приеме, щото да се опредѣли всичката роль на полицията, трѣба да се опредѣли тогава и за личното задържане на длѣжнинитѣ, но ако не желае да я опредѣли, тогава не трѣба да се опредѣлява и по други мѣста. Г-да представители! Ако внимаете добрѣ въ въпроса, то ще видите, че ако отхвърлихте едното, то не остава друго нищо, освѣнъ да отхвърлите и другото.

М-ръ Грековъ: Азъ нѣмамъ нищо противъ отхвърление на цѣлата глава въобще. (Гласове: Нуждна е!)

Предсѣдателъ: Нѣкои отъ г-да представители, именно г-нъ Шивачовъ предлага сичка тази часть за длѣжноститѣ на

полицията за участие на полицията, въ извършване на предварителното дирение да се изхвърли.

Шивачовъ: Искамъ за допълнение да кажж, че ако Народното Събрание приема, да се опредѣли ролята на полицията азъ не бихъ билъ противенъ; но тѣзи г-да, които казватъ, че първитѣ членове противорѣчатъ на временни сѣдебнитѣ правила, да представятъ на мѣсто тѣхъ такива членове, които непротиворѣчатъ.

Предсѣдателъ: Моля г-на Шивачова, да не се повраца на въпроси вече рѣшени. Ако има да каже нѣщо върху 5-й членъ, може да говори колкото му е угодно. Ако иска пакъ, сичката тази часть да се отхвърли, то ще се предложи на Нар. Събрание да се произнесе. Но да се поврацаме 2 и 3 пжти върху рѣшенитѣ въпроси, то не значи друго, освѣнъ да губимъ напрасно врѣме, или да се капризимъ.

Шивачовъ: Азъ не искамъ да въспирамъ, и съжалявамъ, че не ме разбира г-нъ предсѣдателъ. Азъ казахъ само, че ако намиратъ г-да представителитѣ нѣкой членъ, че противорѣчи на сѣществующитѣ закони, да поставятъ на това мѣсто другъ, който не противорѣчи.

Предсѣдателъ: Този въпросъ е рѣшенъ, и нѣма да ви давамъ думата, ако постоянно се връщате на сѣщия предметъ.

Шивачовъ: То е на ваши ржцѣ, ако не ми давате думата, свободни сте; жалъ за правилника.

Предсѣдателъ: Въпроса е рѣшенъ.

Сега 5 членъ за участието на полицията въ извършването на предварителното дирение, гласи (чете):

5) За всеко произшествие, което заключава въ себѣ си признаци на престѣпление или престѣпкъ, полицията, щомъ се извѣсти, незабавно съобщава направо на сѣдебния слѣдователъ, и въ истото врѣме догдѣ пристигне слѣдователтъ, произвежда предварително полицейско дознание, което подлинно предава на сѣдебния слѣдователъ.

Последната дума трѣба да се промѣни съ: «най-близната сѣдебна власть». Ако Нар. Събрание приема това замѣнение, да се произнесе.

Шивачовъ: Моето предложение да се вотира.

Предсѣдателъ: Ако се не приеме 5-й чл., тогава ще се тури на гласуване предложението на г. Шивачова.

Шивачовъ: Моето предложение е, че ако Нар. Събрание приема да се опредѣли ролята на полицията, тя трѣба да се опредѣли както за личното задържане, така и за другитѣ. Ако не приеме онова, трѣба да изхвърли всичкото.

Предсѣдателъ: Вашето предложение нѣма никаква основа, и не може да се предложи на Нар. Събрание. Първата часть на тази глава се отхвърли; но тя състои отъ

двѣ части, отъ които едната е рѣшена, а другата е нерѣшена. Ако желаете всичката друга частъ да се отхвърли, оставете на Н. Събрание да се произнесе. Но да свързвате и двѣтѣ работи и да казвате, че понеже едната частъ е рѣшена, то и другата да се счита за рѣшена, то е просто багвание за Събранието.

Приема ли Нар. Събрание 5 алинея съ замѣнение думитѣ: «сѣдебния слѣдователъ» съ «най-ближната сѣдебна власть»? (Приема!) Който не приема, да си дигне ржката. (Единъ дига). Значи че е приета.

Докл. Аневъ (чете):

6) Кога признацитѣ на престѣпленieto или на престѣпѣка сѣ съмнителни, или кога за произшествието, което има такива признаци, полицията се извѣсти по слухъ, или изобщо отъ нѣкой источникъ не напълно достовѣренъ, то, преди да съобщи за това кждѣто слѣдва, тя трѣба да се удостовери съ дознание: наистина ли такова произшествие се е случило, и заключава ли то въ себѣ си признаци на престѣпление. (Приема се).

7) Кога прави дознание, полицията събира вситѣ потребни ней свѣдения чрезъ издирвания, распитвания и негласно нагледване, безъ да прави нито обискъ въ кжщитѣ, нито иземване на вѣщи и разни предмѣти отъ кжщитѣ за доказателството и изобличение.

М-ръ Грековъ: Да се тури на мѣсто думата «обискъ» съобразно съ употрѣбляемия языкъ въ сѣдилищата: «претързване». Думата е по-българска и е вече приета въ този смисълъ.

Предсѣдателъ: Приема ли се алинея 7 съ замѣняване думата «обискъ» съ «претързване»? (Приема се).

Докл. Аневъ (чете):

8) Направеното дознание полицията предава на сѣдебния слѣдователъ и му съобщава вситѣ допълнителни свѣдения, каквито събере по истия предмѣтъ.

М-ръ Грековъ: По-добрѣ е, да се съобщи за това не само на сѣдебния слѣдователъ, но и на прокурора; защото той играе най-главната роль въ издирване на престѣпленията. Той трѣба да заподѣва сѣдебнитѣ слѣдствия, и свѣдения нему трѣба да се даватъ. Тука, г-да, не е чудно, че на сѣкадѣ се срѣща «сѣдебния слѣдователъ», именно споредъ свѣдения, които имамъ, този уставъ е писанъ преди двѣ години; тогава у насъ прокурори не съществувашъ, и наистина тогава сѣ били само изслѣдователи у насъ, които сѣ се назначавали за всѣко дѣло особено отъ сѣда; и за това е тука писано на всѣкъждѣ «сѣдебния слѣдователъ». Но отъ какъ се учредиха прокурори, то трѣба да се даватъ свѣдения на прокурора; и за това трѣба да се измѣни това.

Предсѣдателъ: Приема ли се 8 членъ съ замѣнение на думитѣ: «сѣдебенъ слѣдователъ» съ «прокуроръ»? (Приема се).

Докл. Аневъ (чете):

9) Догдѣ пристигне сѣдебния слѣдователъ, полицията зема потребнитѣ мѣрки да предвари заличаванieto на слѣдитѣ на престѣпленieto и да пресѣче на подозреваемия срѣдствата за избѣгване и уклонение отъ слѣдствието.

М-ръ Грековъ: Сѣдебний слѣдователъ отива на мѣстото, но свѣдения се даватъ на прокурора. Азъ мисля, че тука се дава твърдѣ широко право на полицията, което много често може да бѣде твърдѣ опасно за личната свобода на българскитѣ граждани. Тѣй именно: (Чете алинея 9. Видѣ погорѣ).

Какъ да се пресѣчатъ срѣдствата за подозрѣваемиятъ за избѣгване, освѣнъ, ако земешъ чловѣка и да го запрешъ. Разбирамъ това право да се даде въ случай на «заварено престѣпление». Напр. нѣкой счупилъ дугенъ и открадналъ нѣщо; дохожда полицията и го заварва съ откраднатитѣ нѣща въ ржцѣтъ му. Тогава разбира се, този чловѣкъ можѣтъ да го запрѣтъ. Но «подозрѣваемиятъ», какво ще каже? Напр. счупи се дугенъ, и откраднатъ се нѣкои вѣщи; на другия день този, който пострадалъ, отива на полицията и казва, че дугения ми се обра, и азъ подозрѣвамъ еди-кой комшия. — Това може да бѣде достатѣчна основа за полицията, за да каже: подозрѣваемото лице е тоя комшия и да го запре; когато въ сжщностъ може да не бѣде така, както го представлява потърпѣвший на полицията. За това съмъ на мнѣние, полицията да може да задържа лицата само въ случай, когато има заварени престѣпления.

Уби се напр. чловѣкъ; и заварватъ убиецѣтъ още съ пушката или ножѣтъ въ ржцѣ, и го хващатъ. Въ такѣвъ случай е много вѣроятно, че той е извършилъ престѣплението, слѣдователно толкова ясно указанитѣ престѣпникъ трѣбва да се запре безъ друго. За това предлагамъ слѣдующата редакция: намѣсто «да пресѣче на подозрѣваемиятъ срѣдствата за избѣгването и уклонението отъ слѣдствието» да се каже: «и да пресѣче въ случай на заварено престѣпление срѣдствата за избѣгване и уклонение отъ слѣдствието». Ако не се е хваналъ на мѣсто на престѣплението, полицията може да го нагледва, може да види, гдѣ е заминалъ. Но ако може да запира подозрѣваемиятъ, това е твърдѣ голѣмо право и може да има хора, които невинно ще пострадатъ отъ распорежданията на полицията.

Докл. Аневъ: Въ слѣдующата алинея е предвидено всичко това. За това алинея 9 може да се исхвърли, ако се Нар. Събрание съгласи.

Председател: Г-н докладчик е на мнение, че трябва тази алинея да се изхвърли?

Докл. Аневъ: Азъ казахъ, че това е предвидено въ слѣдующата алинея, за което говори г-нъ Грековъ. (Чете):

10) Кога полицията завари престъпно дѣяние въ моментъ на извършването му, или щомъ то се е извършило, а също и кога слѣдитъ на престѣплението могатъ до гдѣ да пристигне съдебни слѣдователъ, да се заличатъ, полицията замѣства слѣдователя въ всичкѣ дѣйствия на слѣдствието, които не търпятъ никакво отлагане, като въ претърсването обдиритъ и въ изискването: но формални распитвания на обвиненитъ, нито на свидѣтелитъ полицията не прави, освѣнъ ако нѣкой отъ тѣзи се намѣри тѣжко боленъ, щото да има страхъ, че може да умрѣ, догдѣ пристигне слѣдователя.

М-ръ Грековъ: Нека ми бѣде позволено да забѣлѣжжъ, че и двѣтъ статии могатъ много добрѣ да си останатъ на мѣстото. Защото 10 членъ освѣнъ правото, което се дава на полицията въ 9 членъ, да запре злодѣца въ случай на заварено престѣпление, дава на полицията всичкитъ права на съдебенъ слѣдователъ. Тя може да направи обискъ въ нѣкоя частна къща, може да направи иземанieto на нѣкои предмѣти, които би могли да служатъ за доказателство за извършено престѣпление, и да ги запечата; всичко това може да направи полицията; тѣй щото 9 и 10 членъ могатъ да си останатъ. И даже, ако се изхвърли, то трѣбваше да се изхвърли само послѣдната частъ отъ 9 чл., а първата да си остане; полицията въ случай на престѣпление, което не е заварено, може да вземе всичкитъ мѣрки, за да събере и съхрани всичкитъ доказателства и всичкитъ слѣди на престѣплението; напр. въ зимно врѣме когато има снѣгъ, на мѣстото на престѣплението се виждатъ слѣдитъ на престѣпникитъ, но презъ деня, като огрѣе слънцето, снѣгътъ може да се стопи, или пакъ да се затъпчатъ и затриятъ тѣзи слѣдове. Въ такъвъ случай полицията трѣбва да направи потребното, за да спази слѣдовете, като снесе мѣрка на стѣпката, да види, какви сж били ботушитъ, да ли сж гвозди или не, или да ли е билъ съ царвули. Всички тѣзи работи полицията трѣбва да направи.

Слѣдователно първата частъ на 9 чл. може да остане на мѣстото. Втората частъ на 9 чл. могла би да се изхвърли, защото не съдържава ясно и категорически онова, което предлагамъ азъ. Защото тука се казва за други права и обязанности на съдебенъ слѣдователъ, а не се казва да задържи престѣпника, когато има заварено на мѣстото престѣпление. Тѣй щото може и 9 и 10 членъ да си останатъ много добрѣ.

Председател: Г-нъ М-ръ Грековъ предлага, да си остане чл. 9 безъ измѣнение.

М-ръ Грековъ: Съ измѣнение да остане. Именно да се каже: «полицията зема потребнитъ мѣрки да предвари заличаванieto на слѣдитъ на престѣплението и въ случай на заварено престѣпление, да пресѣче на подозреваемитъ срѣдствата за избѣгване и уклонение отъ слѣдствието.»

Председател: Приема ли се 9 чл. съ прибавката, която направи г-нъ Грековъ? (Приема се).

М-ръ Грековъ: Да направи едно малко предложение, за да бѣде ясно. Подиръ буквата «слѣдователъ» да се тури: или «мировой сѣдия» и даже «околийски началникъ»: Защото споредъ сѣдоустройството, което ще се обнародва тѣзи дни, се казва, че ако слѣдователътъ неприсѣтствува, изслѣдованието може да се направи отъ Мировой сѣдия или околийски началникъ. И тамъ е ясно опредѣлено; за това тукъ може и да се изостави. Но ако искате да опредѣлите въ този законъ всичкитъ длѣжности на полицията върху нейнитъ обязанности, което има да прави като спомагателенъ агентъ на съдебната полиция, по добрѣ би било да се опредѣли това, за да некаже полицията на мировой сѣдия: нѣмашъ право да се мѣшишъ въ тая работа. Повтарямъ това е доста опредѣлено въ другитъ правила, които сжществуватъ върху този предмѣтъ; но да се избѣгнатъ конфликти между полицията и съдебната власть, за това предлагамъ да остане и тукъ. —

Доклад. Аневъ: То се тури (чете):

— «До гдѣ пристигне съдебниятъ слѣдователъ или мировой сѣдия или околийски началникъ, полицията зема потребнитъ мѣрки и т. н. т.»

Председател: Приема ли Нар. Събрание чл. 10 съ прибавка отъ г-на Грекова? (Приема се).

Доклад. Аневъ:

III. Приводъ на обвиняемитъ къмъ слѣдствие.

11.) Повѣстка за доваждане обвиняванитъ, кога той отсѣтствува, се предава на полицейското началство, което е обязано да земе мѣрки да испроводи на слѣдователя обвиняемитъ, безъ да приема отъ послѣднитъ заявления, обяснения и жалби, които би могли да замѣдлятъ доважданieto му и да способствуватъ за укриване на слѣдитъ на престѣплението. (Приема се).

IV. За предварително арестуване на обвиняемитъ.

12. При арестуване на обвиняемитъ, полицията е обязана да иска за това постановление отъ съдебниятъ слѣдователъ, безъ което тя нѣма право да арестува.

М-ръ Грековъ: Думата „запирание“ да се тури на мѣсто „арестъ“

Доклад. Аневъ: Тя се замени на сѣждѣ.

Председателъ: Приемали се 12 чл. (Приема се).

Доклад. Аневъ (чете):

13. Постановлението за земанье подѣ стража, се пред-
явява на обвиняемиятъ при самото му испращанье въ мѣ-
стото на затвора, препишъ отъ постановлението се испраща
въ мѣстото, гдѣто е затворенъ обвиняемиятъ. (Приема се).

У. За отговорността на полицейскитѣ чинове по
дѣйствиата на слѣдствието.

14. Полицията е длѣжна да дава на сѣдебния слѣдо-
вателъ при извършване на предварителното дирение живо
сѣдѣйствие за да се разкриятъ обстоятелствата на дѣлото.

М-ръ Грековъ: И тука да се прибави подиръ „сѣдеб-
ния слѣдователъ“ или „мировий сѣдия“

Председателъ: Приемали се чл. 14 съ прибавката на г-на
Грекова? (Приема се).

Доклад. Аневъ (чете):

Чл. 181.

Въ случай на недоумѣния, какъ трѣбва да се изпълнятъ
исканието на сѣдебния слѣдователъ, полицейскитѣ чинове
искать отъ него разяснения.

Чл. 182.

Полицейскитѣ чинове за упушение и безредици при ди-
рението се привличать отъ тѣхното началство, по заявле-
нието на сѣдебния слѣдователъ или сѣда, къмъ отговор-
ность и се предаватъ на сѣдѣ, съгласно съ чл. 6-й отъ
допълнението къмъ Временитѣ Сѣдебни Правила и закона
за чиновниците.

М-ръ Грековъ: Тука въ заглавието трѣба послѣдната
часть да се изхвърли, именно отъ думата «въ изпълнението
на пресѣдитѣ отъ мировитѣ сѣдии.» Защото пресѣдитѣ на
мировитѣ сѣдии се изпълняватъ отъ сѣдебнитѣ власти,
както всички сѣдебни пресѣди, а не отъ полицията. За това
да се избѣгнатъ всички съмнения, трѣба да се изхвърли
послѣдната часть на заглавието.

Председателъ: Приемали Нар. Събрание да се изхвър-
лятъ отъ заглавието думитѣ: „и въ изпълнението на пресѣ-
дитѣ отъ мировитѣ сѣдии? (Приема се).

Доклад. Аневъ (чете):

Чл. 183.

Полицията е обязана, по требованието на мировитѣ сѣ-
дия, въ случай ако се има на лице обвиняемъ или подозрѣ-
ваемъ въ престѣпно дѣйствие, за което е подадена жалба,
или ако доказателствата, които го потвърдятъ, сѣ недоста-

точни, да му събере и представи вситѣ необходими по това
дѣло свѣдения, когато престѣпното дѣйствие принадлежи
въ числото на тѣзи престѣпления, които се преслѣдватъ
отъ закона, независимо отъ жалбитѣ на частни лица. (При-
ема се).

Чл. 184.

Лицата, които сѣ претърпѣли вредъ или загуба отъ
престѣпното дѣйствие, могатъ и сами да се обръщатъ на-
право къмъ мѣстната полиция, която е длѣжна да взема
нуждитѣ предварителни мѣрки да направи потрѣбнитѣ
издирвания, и за резултата да съобщава своеврѣменно на
мировитѣ сѣдия.

М-ръ Грековъ: Азъ бихъ желалъ, подиръ думата «е
длѣжна» да се прибави «незабавно», и тѣй членътъ ще
гласи: «лицата, които сѣ претърпѣли вреда или загуба отъ
престѣпното дѣйствие, могатъ и сами да се обръщатъ на-
право къмъ мѣстната полиция, която е длѣжна незабавно
да вземе нуждитѣ предварителни мѣрки да направи по-
трѣбнитѣ издирвания, и за резултата да съобщи своеврѣ-
менно на мировитѣ сѣдия».

Председателъ: Приема ли се чл. 184 съ прибавката
«незабавно»? (Приема се).

Чл. 185.

Полицейскитѣ власти съобщаватъ на мировитѣ сѣдии за
онѣзи престѣпни дѣйствия, които тѣ сѣ открили, и които
по закона подлѣжатъ на преслѣдване и безъ жалби отъ
частни лица. (Приема се)

Чл. 186.

Въ съобщението си, полицейскитѣ власти трѣбва да по-
казватъ:

- а) кога и гдѣ е станало престѣпното дѣйствие;
- б) на кого пада подозрѣние, и какви доказателства има
за туй;
- в) има ли граждански ищецъ и свидѣтели; и
- г) мѣстожителството на вситѣ показани въ дознанието
лица. (Приема се).

Чл. 187.

При съобщението на мировитѣ сѣдия за престѣпно дѣй-
ствие, обвиняемиятъ може да се докарва съ съобщението
въ слѣдующитѣ случаи:

1. когато хванатиятъ при свършване на престѣплени-
ето е непознатъ на полицията, или не може да представи
удостоверение на личността и мѣстожителството си;

2. когато работата е за престѣпни дѣйствия, заради
които, споредъ закона, обвиняемиятъ се затваря въ тъмница
(глѣдай законътъ за наказанията, които мировитѣ сѣдии
могатъ да налагатъ по углавнитѣ дѣла), и при туй има
възможность щото обвиняемия да избѣгне, ако се остави

свободенъ, или може да изглади слѣдитѣ на престѣпното дѣяние. (Приема се).

Чл. 188.

Полицията е обязана да направи предварително издирване по поръчката на мировиятъ съдия, ако той по свое лично усмотрѣние, види това за потрѣбно. (Приема се).

Чл. 189.

Полицията по трѣбованието на мировиятъ съдия е обязана да приведе въ мировий съдъ обвиняемиятъ, ако той не се яви самъ безъ уважителни причини. (Приема се).

Чл. 190.

Полицейскитѣ чинове сѣ обязани да прибиратъ отъ отечденитѣ парична глоба или възнаграждение, споредъ издаденитѣ отъ мировий съдия изпълнителни листове, ако нѣма съдебенъ приставъ. (Приема се).

Чл. 191.

Полицията праща вситѣ осѣдени отъ мировий съдия лица въ затвора. (Приема се).

Чл. 192.

Полицейскитѣ чинове сѣ обязани да привеждатъ въ изпълнение рѣшеніята на мировитѣ съдии по гражданскитѣ искове, съгласно съ издаденитѣ отъ тѣхъ изпълнителни листове и по правилата, издадени въ чл. 331, 352, 353, 354 и 355 отъ Врѣменнитѣ Съдебни Правила, ако съдебнитѣ пристави поискатъ тѣхното съдѣйствие.

Д-ръ Цачевъ: Тѣй като извадихме отъ заглавието «и въ изпълнение на пресѣдитѣ отъ мировитѣ съдии:» то и този параграфъ трѣбва да се исхвърли.

Докл. Аневъ: Истина, че той трѣбва да се исхвърли, защото има сега съдебни пристави. Комисията е съгласна на това, но трѣбва да се земе мнѣнието на г-на Грекова.

М-ръ Грековъ: Трѣбва да се исхвърли.

Председателъ: Приема ли се, да се исхвърли чл. 192? (Приема се).

Докладчикъ (чете):

Бѣзмъ вѣдомството на Финанситѣ.

За участие на полицията въ преслѣдванието на контрабанди и възбужданieto прислѣдване по нарушение митарствения уставъ.

Чл. 192.

Полицейскитѣ чиновници сѣ длѣжни да преглѣдватъ контрабандиститѣ и да ги привличатъ къмъ отговорностъ въ случаи, указани въ чл. на настоящитѣ правила. (Приема се).

Чл. 193.

Полицията е обязана да прислѣдва само оная контрабанда, която се вмѣкнала вътрѣ въ Княжеството по ната-

тъкъ отъ единъ часъ далечъ отъ чертата на границата (прислѣдване контрабандата непосредственно на чертата на границата и на пространство единъ часъ отъ границата е длѣжностъ на митарственнитѣ стражари).

М-ръ Начовичъ: Азъ мисля, че този членъ трѣбва да се отхвърли, защото чрезъ него се докарва само бъркотия въ преслѣдванието на контрабандиститѣ. Истина е, че митницитѣ иматъ свои стражари, които вардятъ пограничнитѣ линии, но ако би да се случи, че митарствения стражаръ да отсъствува отъ мѣстото, презъ което се прекарва контрабанда, и да се случи тамъ на близо нѣкой административенъ стражаръ, той трѣбва ли да се откаже отъ да преслѣдва виновния? И послѣ, възможно ли е, да се знае всѣкога отъ стражаритѣ, на колко часа расстояние отъ границата се намира тоя или она пунктъ отъ територията? Това като е трудно да се знае, и като закона ограничава кръга на тѣхнитѣ дѣйствия, нѣма ли да се случи, щото контрабандиститѣ да си прекарватъ спокойно стоки предъ очитѣ на самитѣ стражари, които нещѣтъ да иматъ право, или ще се съмнѣватъ въ правото си да преслѣдватъ виновнитѣ? Съ махването на тоя членъ всичкитѣ стражари митарствени, както и административни оставатъ длѣжни да преслѣдватъ контрабандитѣ на всѣкадѣ.

Аневъ: Комисията нѣма нищо противъ това. — Да се исхвърли.

Председателъ: Приема ли Нар. Събрание да се исхвърли членъ 193? (Приема се).

Докладчикъ (чете):

Чл. 193.

Контрабанднитѣ стоки, които се задържатъ между чертата на границата и най блиския до нея градъ, полицията предава въ мѣстнитѣ митници; а стокитѣ, които се задържатъ по на вътрѣ въ Княжеството се предаватъ на мѣстнитѣ Окрѣженъ Управителъ, съобразно съ това въ 1-итѣ случай прѣслѣдванието противъ виновнитѣ се възбужда отъ митницитѣ, а въ 2-итѣ случай отъ Окрѣжниятѣ Управителъ. (Приема се).

Чл. 194.

При задържането на контрабанднитѣ стоки или при откриваньето на другитѣ нарушения на митарствениятъ уставъ, полицията съставлява протоколъ, въ който бѣлежи:

а) Врѣмето и мѣстото на съставлението му;

б) Отъ кого, кога и гдѣ сѣ задържани стокитѣ и се е издирило нарушението на митарствениятъ уставъ;

в) Описанието вида на всѣки задържанъ колетъ, знаковетѣ, които се намѣрватъ върху него, нумера и приложениетѣ печати, забѣлѣжаването на тѣглото му, както и показание въ какво състои откритото нарушение на устава, и съ какви доказателства се потвърждава;

г) Името, презиме, званието и мѣстопребиванието на обвиняемитѣ;

д) Имената, презимената и местопрѣбиванието на свидѣтелитѣ, които сѣ били при задържанieto на стокитѣ и издирванието на нарушителитѣ на устава, и

е) Обяснение и отговори, които сѣ направили обвиненитѣ, или свидѣтелитѣ.

Протокола трѣба да бѣде подписанъ отъ съставителя, свидѣтелитѣ а обвиняемитѣ; ако не желаятъ това, въ протокола е необходимо да се направи за това бѣлѣжка непременно. (Приема се).

Чл. 195.

При задържането на тайно прекарани стоки, полицията е обязана да се старае да не испусне и самитѣ превозители, приносители, колари наедно съ колата и добитѣка за впрягане. Уловенитѣ стоки веднага трѣба да се испращатъ въ митницата, или на Окрѣжнийтъ Управителъ по принадлежностъ (гледай чл. 29 отъ наст. правила), безъ да се отварятъ колетитѣ, безъ да се намали стоката, и безъ да се отвара тя по пѣтя. (Приема се).

Чл. 196.

Окрѣжнитѣ управители, щомъ пристигнатъ стокитѣ, распорѣждатъ се за тѣхното преглѣждане, съставлението описъ и провѣряване правилността на съставенитѣ при задържанieto нмъ протоколъ; а, въ ония случаи когато рѣченитѣ протоколъ, по безграмотостта на задържателитѣ или по други нѣкои причини, не е можалъ да се състави, управителитѣ самъ, или нѣкои отъ неговитѣ подвѣдомствени пристѣпва къмъ съставлението на тоя протоколъ; слѣдъ това стокитѣ, заедно съ направенитѣ имъ описъ, управителя препраща на най-близката митница, дѣлото заедно съ протокола предава на разглеждане въ сѣдилището, а виновнитѣ зима подъ полицейски надзоръ за да прекъсне възможността за избѣгване и уклонение отъ сѣда и слѣдствието. (Приема се).

Чл. 197.

Въ отзивитѣ, съ които управителя испраща дѣлото въ сѣдилище, трѣба да бѣде забѣлежено точно: кой именно и за какво престѣпление е подпадналъ подъ отговорностъ и на каква парична глоба подлежи съгласно съ дѣйствиущитѣ митарствени уставъ. (Приема се).

Чл. 198.

Задържанитѣ съ контрабанди стоки кола, добитѣкъ за впрягане полицията дава на притѣжателитѣ имъ подъ порѣчителство до рѣшението на дѣлото, а ако тѣ не могатъ да представятъ порѣчителство, тя ги дава на други вѣрни рѣцѣ и послѣдующитѣ разноси ставатъ за смѣтка на притѣжателитѣ. (Приема се).

Чл. 199.

За улавяне на контрабанднитѣ стоки полицейскитѣ чиновове получаватъ възнаграждение съгласно съ чл. 266 на митарствениитѣ уставъ.

Бошнаковъ: Въ членътъ е казано въобще за контрабанднитѣ стоки, нѣ има и контрабанди въ тютюнъ, и въ табачний уставъ. Чл. 67 казва, че онзи, които улови тютюнъ контрабанда въ Княжеството, получава половината а другата половина получава правителството, за това да се прибави: «за уловяние на контрабанднитѣ стоки полицейскитѣ чиновове получаватъ възнаграждение съгласно съ чл. 266 на митарствениитѣ уставъ, а ако е контрабандата вѣтрѣ въ Княжеството за тютюнъ: то издирвача се ползува съгласно 67 чл. отъ табачний уставъ.»

Ц-ръ Пачевъ: Азъ мисля, и безъ да туримъ това, което казва г-нъ Бошнаковъ, то стражаритѣ пакъ си получаватъ правото, както и всичкитѣ други лица, които улавятъ такава стока. За това е излишно да се тури това въ този параграфъ, тѣй като е вече предвидено въ специалний законъ.

Бошнаковъ: Туй сѣщо съществува и въ 266 чл. отъ Митарствениитѣ законъ; но за по-ясно разбиране, нека се тури и единий и другий членъ.

Докладчикъ: И комисията бѣше на мнѣние, че е излишно, защото съществува табачний уставъ, и въ такъвъ случай да се съобразява надлѣжната властъ съ него; а ако се прибави този членъ, комисията нѣма нищо противъ него.

Председателъ: Въ такъвъ случай ще дамъ на гласуване членътъ съ прибавката на г-на Бошнакова. Членътъ ще гласи: «За улавяние на контрабанднитѣ стоки полицейскитѣ чиновове получаватъ възнаграждение, съгласно чл. 266 на Митарствениитѣ уставъ и чл. 67 отъ Табачний уставъ. Който не приема този членъ, да си дигне рѣката. (Двама дигатъ). Значи приетъ.

Докл. Аневъ (чете):

Чл. 200.

Полицията, по исканieto на митарственната стража, е обязана да направи обдиръ и претърсване въ вситѣ публични и търговски заведепия, както: гостилници, ханове, грѣчми, кафенета, дюкяни и т. н. сѣщо въ хамбаритѣ, въ всеко врѣме денъ и ноцъ съгласно съ чл. 571 отъ Врѣменнитѣ Сѣдебни Правила. (Приема се).

Чл. 201.

Чиноветѣ на полицията, за неоказване нужното законно съдѣйствие на митарствениитѣ чиновници, по исканьето имъ, при задържанieto и издирваньето на контрабанднитѣ стоки, се предаватъ на сѣдъ.

М-ръ Начовичъ: Искамъ да се прибави още туй: «на митарственнитѣ и други чиновници по финансовото вѣдомство», защото има напр. чиновници за аклиза, за тютюня по митницитѣ и пр., тъй щото трѣбва да се тури и това.

Докл. Аневъ: Въ единъ отъ предидущитѣ членове е казано всичко това.

М-ръ Начовичъ: Азъ настоявамъ, да се каже и тука, за да не се ограничава съдѣйствието на полицията само на митарственнитѣ чиновници. По-горѣ това е казано, но и тука трѣбва да се повтори, понеже повторно се говори за дѣйствиата на полицията; или трѣбва да се махне цѣлия членъ.

Докл. Аневъ: Комисията не е противна да се прибави.

Председателъ: Приема ли Нар. Събрание чл. 201 съ прибавката на г-на Начовича: «и други чиновници по финансовото вѣдомство.» (Приема се).

Докл. Аневъ (чете):

Участие на полицията въ отварянието на колетите съ транзитни стоки.

Чл. 202.

Въ случай, ако се изисква необходимо отваряне на колетитѣ и прехвърляне на транзитнитѣ стоки, въ случай на измокряване на стокитѣ или по друга случайностъ, полицията, по молбата на притежателя на стоката, отъ своя страна испраща свой челоуѣкъ на мѣстото, гдѣто се намѣрватъ стокитѣ, който е обязанъ да снесе пломбитѣ отъ колетитѣ и да състави подробенъ описъ на изваденитѣ стоки. Слѣдъ като се свърши работата и като се пакъ нареджтъ и намѣстятъ стокитѣ въ колетитѣ, полицейския пратеникъ запечатва послѣднитѣ, и съставения описъ на стокитѣ испраща въ митницата съ прилагание на отпечатъка отъ печатътъ и съ увѣдомление за причинитѣ на отварянието на колетитѣ и на снеманието пломбитѣ. (Приема се).

Чл. 203.

Полицията е обязана да дава съдѣйствие на акцизнитѣ чиновници по вситѣ имъ законни трѣбования.

М-ръ Начовичъ: Той става излишенъ.

Докл. Аневъ: Да! Той е излишенъ като се прие предишния членъ.

Председателъ: Приема ли се, да се отхвърли този членъ. (Приема се).

Докл. Аневъ (чете):

Чл. 203.

Тя е обязана на надлѣжнитѣ власти да дава помощъ при събиранieto на данъци. (Приема се).

Чл. 204.

Предишниятъ уставъ за устройството на жандармерията отъ 1881 год. се унищожава.

Има малки измѣнения: «Всички правила, както и послѣдний уставъ за устройството на жандармерията отъ 1881 год. се отмѣняватъ. (Приема се).

Председателъ: За 10 минути отпущъ.

(Послѣ распускъ.)

Председателъ: (Звъни.) Засѣданието се отвара изново.

Подиръ уставътъ за полицейската стража, който е разгледанъ вече, на дневний редъ дохожда законопроектътъ за поземелний налогъ.

Г-нъ докладчикъ на комисията, която бѣше натоварена, да разгледва този законопроектъ, се умолява да заеме мѣстото си.

Доклад. Мариновъ: Г-да представители! Комисията, която благоволихте, да изберете за да преглѣда законътъ за преобрѣщанне десетъкътъ въ даждие отъ пари, намѣри за нужно, да направи слѣдующитѣ измѣнения и прибавки. (Чете заглавието).

«Законопроектъ за преобразуванеето десетъка въ даждието отъ пари.» (Приема се).

(Чете):

Чл. 1.

«Десетъка въ натура за настоящата 1882 година се унищожава. Той се замѣнява съ даждие въ пари.»

Комисията, като има предъ видъ, че този законъ ще се практикува, до гдѣто се състави кадастръ, замѣни думата «за настоящата 1882 год.» съ думата „за напредъ.“ Тъй щото членътъ се формулира и остава за напредъ тъй.

(Чете):

Чл. 1.

Десетъка въ натура за напредъ се унищожава. Той се замѣнява съ даждие въ пари.

Председателъ: Приема ли се 1-й членъ, както го е приела комисията? (Приема се.)

Доклад. Манафовъ (чете):

Чл. 2.

Суммата, която ще плати всѣко село намѣето десетъка, ще се опредѣли по срѣдното число отъ стойността на десетъка презъ послѣднитѣ три години (1879, 1880 и 1881 год.)

Понеже окладитѣ на общинитѣ сж вече опредѣлени, комисията измѣнява този членъ, като му прибавя и забѣлжката по-долу отъ чл. 3-й, и членътъ остана да гласи така:

Доклад. Мариновъ (чете):

Чл. 2.

Сумата, която ще плати всѣко село на мѣсто десетъка е опредѣлена споредъ окладитѣ въ год. 1882, като се е взело срѣдното число отъ стойността на десетъка прѣзъ годинитѣ 1879, 1880 и 1881; само данъка върху лозята не влиза въ тази сума. Той се събира отдѣлно, съгласно съ закона на лозята.

Председателъ: Приема ли се 2-й членъ, както е измѣненъ отъ комисията? (Приема се.)

Доклад. Мариновъ (чете):

Чл. 3.

За опредѣление това срѣдно число за всѣко село ще се взематъ предъ очи;

а) Цѣлото количество на десетъка презъ 1879 година.
б) Стойността на събрания въ натура десетъкъ за 1880 — 1881 год. оцѣнена въ пари за всѣко село, на основание добититѣ на търговетѣ цѣни;

в) Суммитѣ, които сж се платили за десетъкъ въ пари презъ горнитѣ два периода отъ селата, които сж плащали само въ пари.

г) Суммитѣ, които всѣко село е платило въ пари за граднитѣ и сѣната си презъ послѣднитѣ три години.

А забѣлѣжката се придави къмъ 2-й членъ.

Както този 3-й членъ, така и послѣдующитѣ 4-й, 5-й, 6-й, 7-й и 8-й, комисията ги съвсѣмъ унищожи, тъй като съдържанието на тия членове е единъ видъ наставление и ръководство само за миналата година, сир. какъ е трѣбало да се съставляватъ окладитѣ, и това е вече извършено; слѣдователно, рѣченитѣ членове комисията ги виде за без полѣзни.

Председателъ: Приема ли Нар. Събрание, щото 3-ий членъ съ 4-тѣ си алинеи, и чл. чл. 4, 5, 6, 7 и 8 да се унищожатъ? (Приема.) Който неприема унищожението на казанитѣ членове, да си дигне ръката (Никой недигна.)

Доклад. Мариновъ (чете):

Чл. 9.

Така положената на всѣко село сума се распредѣля върху жителитѣ земледѣлци отъ самото общинско управление, съвмѣстно съ 6-тѣ лица, които се помѣнуватъ въ §. 6.

При распредѣлението взема се въ внимание количеството и видътъ, както на сѣидбитѣ, тъй и на производенията на всѣки земледѣлецъ презъ текущата година.»

Комисията измѣнява този членъ и прави слѣдующата редакция.

«Наложена на всѣко село сума се распредѣля върху жителитѣ земледѣлци отъ общинското управл. и шестъ отъ

добритѣ и честнитѣ земледѣлци, които земледѣлцитѣ избиратъ изъ по между си.

При распредѣлението взема се подъ внимание количеството и видътъ, както на сѣидбитѣ, тъй и на производенията на всѣки земледѣлецъ презъ текущата година.»

Бобчевъ: Тука 6 лица отъ земледѣлцитѣ видятъ ми се малко, защото имахъ случай да видя, че като се събератъ 10 члена отъ общинското управление, три още тѣ показаха, и само три избраха земледѣлцитѣ; слѣдователно, 10-тѣ члена отъ общинското управление бѣха хора по-състоятелни и тѣ избираха онѣзи, които искаха, и тогава прикачиха даждието на найдолната рѣка хора — на сиромаситѣ.

Зарадъ туй, азъ съмъ на мнѣние, да станатъ 10 души избирани отъ земледѣлцитѣ, да додѣтъ да се слѣятъ съ общинското управление и да расхвърлятъ данъктѣ споредъ окладитѣ.

Дуковъ: Комисията така разбираше този членъ, понеже въ общинското управление не ще бѣдѣтъ повече отъ 6 лица, и тѣзи 6 лица разбира се, сж избрани отъ самитѣ земледѣлци, отъ самото население. Въ сѣщото врѣме предоставя се право на 6 лица, които сами ще избиратъ и нѣма да покаже общинското управление три лица и населението три, но направо населението ще избере 6 лица, както и онѣзи, които сж въ общинското управление сж избрани отъ населението, и тѣ сж избрани отъ сѣшитѣ хора; и тогава, разумѣва се, и единитѣ и другитѣ не ще иматъ никакви претенции за да покачатъ на едни малко на други много. Туй мисля, че твърдѣ е егодно да останатъ, както въ управлението 6, и да рѣшаватъ нѣщата, когато има споръ, както и да расхвърлятъ поземелния данъкъ.

Бобчевъ: Азъ съмъ на мнѣние да се избиратъ 10 лица, защото видѣхъ слѣдствието тазъ година. За това азъ предлагамъ да станатъ 10 души, които заедно съ общинското управление да расхвърлятъ данъктѣ.

Д-ръ Цачевъ: Това нѣщо не може да се приеме, както каза и г-нъ Лазаръ Дуковъ, защото у насъ числото на членоветѣ на общинскитѣ сѣвѣти е съразмѣрно съ числото на населението въ общината. Слѣдователно, има общини, които иматъ по 6 члена, има общини които иматъ по 11 и дори до 15 члена въ общинския сѣвѣтъ. Заради това, не може да се приеме, щото въ всѣчкитѣ общини числото на тѣзи лица земледѣлци, за които сега е думата, да бѣде 10. Ако приемемъ това, тогава числото на избранитѣ отъ земледѣлцитѣ ще превишава числото на членоветѣ отъ общинското управление. А ако Нар. Събрание направи измѣнение и да положи въ градскитѣ общини да се избиратъ по 10 лица,

а въ селскитѣ на равно съ числото на членоветѣ въ общ. съвѣтъ, това разбирамъ; но ако приемемъ въобще 10 души да се избиратъ, тогава числото на избранитѣ ще превишава нѣкогажъ числото на общинскитѣ членове.

Геровъ: Азъ г-да немогъ да се съглася съ г-на Бобчева за това, защото всичкитѣ членове, които сж въ общината сж избрани отъ населението, както и шеститѣ члена, които ще се избиратъ споредъ тозъ законъ. А именно, комисси-ята е направила това за повече улѣснение на общината, за да могатъ да си спомогатъ единитѣ на другитѣ. Тука както казахме и единитѣ и другитѣ се избиратъ отъ общината, а не се назначаватъ отъ правителството. Зарадъ туй, мисля да остане членътъ както го е опредѣлила комиссията безъ никакво измѣнение.

Председателъ: Думата има г-нъ Аневъ. (Отъстъпува).

Бобчевъ: Оттѣглямъ си думата.

Вел. Х. Ангеловъ: Имамъ запитвание къмъ г-на докладчика на комиссията. Ако нѣкои граждани иматъ недвижими имоти по селата, които или сами работятъ, или съ своитѣ слуги, или ги даватъ на други, то, когато става расхвърлянието, и онѣзи граждани не трѣбза ли да се викатъ? — Споредъ мене трѣбва да се викатъ, поне да се намѣрятъ тамъ. Трѣбва да имъ правятъ извѣстие, защото има много хора, които иматъ недвижими имоти въ селата и даже единъ гражданинъ може да има повече недвижими имоти, отъ колкото напр. иматъ два или три орача отъ селото.

Бобчевъ: Азъ зная, че общинскитѣ съвѣтъ заедно съ кмета, брани интереситѣ на правителството, а членоветѣ които се избиратъ изъ по-между земледѣлцитѣ тамъ, тѣ ще бранятъ интереситѣ на народа. Слѣдователно, тогава тѣ ще се споразумѣватъ по-между си и расхвърлянието ще става по справедливо.

Марко Велювъ: Г-да! Колкото за това расхвърляние, когато дойде указътъ отъ НЕГОВО ВИСОЧЕСТВО, за да се обърне десетѣтътъ отъ натура на париченъ данокъ, дойде истинка числото на 6 лица, които бѣхъ за членоветѣ избрани отъ земледѣлцитѣ; но избраха се богатички и влѣзохъ въ онѣзи комисии и расхвърлиха на сиромаситѣ повече данъкъ. Заради това, не могъ да се съгласимъ, да се увеличи числото на тая комиссия отъ населението; ще каже, че не е лошо, числото на комиссията да е повече — 10 лица. Да дойдохме до това заключение, защото трѣба да се намѣрятъ въ онова число, когато се расхвърля това даждие, да има и отъ сиромаситѣ и отъ богатитѣ и отъ членоветѣ на общинскитѣ съвѣтъ. Защото трѣба да бждѣтъ троица отъ общинскитѣ съвѣтъ и шестина отъ помежду населението, и

богати и сиромаси да се намѣрятъ въ числото най-малко 10 души, законно и равно да смѣтатъ расхвърлянието, декато 10 души не сж малко нито много. Защото това даждие е най-голѣмото въ България. Заради това, трѣба да бждѣтъ съгласни и г-нъ докладчикъ и комиссията да се съгласятъ съ насъ, да туримъ 10 лица отъ населението, каквито човѣци то избере. Ще каже, че ще има трима сиромаси, и трима богати и трима, които ще носятъ товаро на себѣ си. Но да става съ съгласието и на богатитѣ и на сиромаситѣ. А така е несправедливо, дѣкато се силимъ да земемъ товара на себѣ си, да опредѣляме, защото ако се избиратъ само 6 члена, тѣ ще бждѣтъ све богати и товара ще падне на сиромаситѣ. Заради това, желая да се съгласимъ и да дойдемъ до заключение, отъ 10 души да е тая комиссия за това даждие, и да се предвиди въ законътъ.

Дим. Поповъ: Азъ мисля, че общинитѣ избиратъ само земледѣлци за тазъ комиссия, която ще расхвърля тозъ данъкъ, и когато се избиратъ общинскитѣ съвѣти, споредъ законътъ се избиратъ по-добри хора. И тѣзи 6 души ще се избиратъ не само отъ богатитѣ, но и сиромаситѣ, и могатъ да се избиратъ и сиромаси хора, като искатъ да стане расхвърлянието справедливо; туку нѣма да дѣлимъ, кои сж богати, кои сж сиромаси. А дѣто се каза, че нѣкои граждане имали имоти по селата, ще кажа, че ние не дѣлимъ нито граждане, нито селянѣ. Туку всичкитѣ сж земледѣлци, и които принадлежатъ на тази община, избиратъ 6 души отъ всичкитѣ. Тѣ могатъ да изберѣтъ каквито искатъ лица, но работата е, че колкото сж повече, повече ще се каратъ и не ще вършатъ работа.

Геровъ: Г-нъ Бобчевъ каза, че членоветѣ отъ общинскитѣ съвѣти щѣли да пазятъ интереситѣ само на правителството. Азъ искамъ да забѣлѣжа на г-на Бобчева, че общината всекога ще избира справедливи хора, които да вадятъ интереситѣ както на правителството, тѣй и на населението. А колкото дѣто каза г-нъ Марко Велювъ, че ако се избирали 10 души, щѣли да се избиратъ и сиромаси и богати азъ мисля, че нѣма да глѣдатъ да ли сж богати или сиромаси, но да сж хора достойни, които да отговарятъ на онѣзи работа. Заради това и 6 души да сж, онѣзи хора ще се изберѣтъ, и 10 души да сж, пакъ тѣ ще се изберѣтъ; а колкото сж по-много, по-малко работа ще се вижда. За това, азъ настоявамъ, да сж 6 души, както е приела комиссията.

Дуковъ: Г-да! Не съмъ противъ това предложение, да бждѣтъ 10 или 12 или 6 члена. Тука комиссията е предвидѣла за добръ 6, понеже и тия първитѣ членове въ общинскитѣ съвѣтъ сж избрани отъ сжщитѣ тия избиратели, ко-

ито избиратъ и шестимата. Най-сетнѣ рѣшающия гласъ е на Нар. Събрание, което ако види за добръ, то може да прибави да станатъ повече. Г-нъ Марко Велювъ каза, че ако сж 10 души, щѣли да влѣзжтъ и богати и сиромаси и т. н. т. Азъ не разбирамъ, какъ може, когато едни хора се избиратъ, да се глѣда на богати и сиромаси. Тукъ не се глѣда на богати и сиромаси, но се глѣдатъ хора достойни и безпристрастни, които да рѣшаватъ равно, както за едниѣ, така и за другитѣ. За това има приказание да избиратъ споредъ законътъ еди-кои лица, т. е. такива, които сж вѣщи и справедливи; били сиромаси или богати, все едно е. Тѣмъ имъ се дава пълно право да избиратъ и богати и сиромаси, но справедливи.

Друго. А че тѣзи първитѣ, т. е. общинскитѣ членове били да защищаватъ правителството, азъ зная, че това имъ е длъжностъ, но въ сжщото врѣме тѣ сж длъжни да вардятъ и хозяйственната частъ на общината, отъ която сж избрани и на която принадлежатъ. Тѣ вардятъ интереситѣ на общинското управление. То е една най-ближна инстанция до народа; тѣ знаятъ народа, който ги е поставилъ, знаятъ и обстоятелствата и миѣнието на народа. Тѣ нѣма никога да държатъ само едната частъ, т. е. само за правителството или само за населението; защото интереситѣ на правителството и населението сж слѣти и не може да глѣда чело-вѣкъ, нито само едниѣ, нито само другитѣ.

Азъ мисля, че като е тѣй и ви увѣрявамъ че е тѣй, за числото не претендирамъ, но туй е много обмислено, че и първитѣ сж избрани отъ населението и вторитѣ, и споредъ менъ, като сме се съгласили въ комисията, настоявамъ да си останатъ лицата 6, и нѣма нищо да врѣди никждѣ. Но Нар. Събрание свободно е, и ако иска, може да увеличи числото.

Шивачовъ: Азъ искамъ само да кажа на г-на Бобчева, че въ тоя въпросъ правителството ни причомъ. Правителството опредѣля суммата на всѣко село, и тогава тая комисия само зема участие за распредѣлението данъкъ между всѣки единъ жителъ отъ общината. Правителството ни причомъ въ това отношение. Правителството напр. иска 10.000 фр. и тая комисия распредѣля, колко ще плати всѣки единъ. Освѣнъ това, членовѣтъ на общинското управление сж избрани отъ сжщата община, както и членовѣтъ за комисията, и ако населението нѣма довѣрие къмъ нѣкои хора, то нѣма и да ги избере. Слѣдователно 6 души сж достатъчни.

Вел. Х. Ангеловъ: Както казахъ и по преди, предлагамъ и настоявамъ да има такъва прибавка, предвидена въ закона, защото у насъ има граждани, които иматъ толкосъ недвижими имоти по селата колкото петима или осмина земле-

дѣлци Разбира се когато размѣтатъ този данъкъ, трѣба да питатъ и насъ; и ние смѣ земледѣлци.

Председателъ: Необича ли г-нъ Вел. Х. Ангеловъ, да каже какъ да се приложи това.

Вел. Х. Ангеловъ: Когато ще става распредѣлението на десетъкътъ, отъ градовѣтъ нѣкои хора, ако би да иматъ недвижими имоти въ селата, да се предизвѣстятъ и они, когато се расхвърля данъкътъ.

Дуковъ: Освѣнъ това за допълненнето на думитѣ си ще кажа, ако се породи споръ между 5-тѣ и 6-тѣ члена, а за да можжтъ да се спогодятъ—разбира се едниѣ ще заявятъ, че нѣма да се съгласятъ—азъ мисля, че въ общинскитъ законъ се предоставя на кметовѣтъ, да се отнасятъ до окръжнитѣ съвѣти, или постоянната комисия съ окр. уѣзравителъ, за да се разрѣшаватъ такива спорове. Азъ мисля, ако се породи таково нѣщо, има законъ, който да гарантира това и не може да се злоупотрѣблява населението.

Поповъ: Азъ мисля, че единъ чело-вѣкъ, когато има имущества въ едно село или го купува, той се е представилъ въ общината и тѣ сж го приложили въ общинскитъ списъкъ като сжсѣдъ. Тогава не е нужно, дѣто каза г-нъ Ангеловъ, да го трѣсятъ, защото той е тѣхнъ селянинъ и сжсѣдъ, ако има имущества въ селото.

Бошнаковъ: Г-га! Законътъ, когото разискваме, е билъ законъ положенъ въ сила още миналата година. Опредѣленитѣ лица отъ общинското управление, или избраннитѣ отъ населението и отъ земледѣлцитѣ на онази община сж практикували този законъ и не се е указало никакво съпротивление—никаква неприложимостъ. Това зная отъ Търновскитъ окръгъ, до колкото съмъ ходилъ тамъ. Онѣзи лица, които иматъ земля въ други села, били граждани или селяне, тѣ сж подчинени на това, което направи общината и избранитѣ 6 лица, и при распредѣлението на даждията призоваватъ се да присѣтѣвуватъ безъ да е турено това въ закона. Слѣдователно, като се е практикувалъ този законъ, и не се е показало невъзможно приложението му, нека не разискваме повече, а да се приеме членътъ, както го е приела комисията. А който владѣе имущества въ селата, той е длъженъ да се яви тамъ, като му съобщаватъ предварително; ако го боли, трѣба да си отвара очитѣ. Нѣма нужда да се правятъ никакви забѣлѣжки или допълнения, а да остане членътъ, както го е направила комисията.

Буровъ: Искамъ да отговоря на г-на Бошнакова, че много мѣста има, които не му сж извѣстни. Има села, които иматъ 10.000 лева десетъкъ, има други села, съ по-малко земя, и тѣ иматъ сжщо за 10.000 лева десетъкъ. Защо това като

става, не се дава право на онова село, което има земя във други села, да отива и присъствувва при разпределянето на данъците? — Трябва да се привикват и тези села които плащат там, за да не стават злоупотребления нито от едната нито от другата страна, които винаги стават. За това, ако е възможно, да се викат, защото иначе ще има злоупотребления.

Батановски: Не знам как, че биде право и длъжност да хоят ония хора, които имат земи във други села, напр. аз съм от София и да ми хоят от Радомиръ, какво, че са задължени всекога да ми търсят. Земледельца самичак да оиде там. И избраната комисия, няма да е едному майка, другому мащеха. Онзи, които ще определят данъците, ще гледат съразмерност.

Вел. Х. Ангелов: Ще отговоря на г-на Попова, че ние тия имущества от старина ги имаме. И сега ги имаме купени, и казаха да не ни повикат. То се разбира, общинските комисии, когато се избират във селата, може и един от гражданите да се избере; защото може да имам колкото 10 души селяни данък, трябва да ми извѣстят да се намѣри и аз там. Селата, както казаха г-да, трябва да викат, когато някои граждани имат имущества.

Батановски: Селата които са близо до градовете един час, два часа разстояние, всеки един ден ходят селяните във градо и ще казват; но трябва да имаме предвид, като някои хора имат недвижими имоти далѣко повече 5 пѣти, не трябва да се хоят, защото тѣ ще имат там хора, които им работят земята

Дуков: Няма нужда г-да да казвами, че трябва да се викат или не викат лицата, които имат имущества във други села. Аз мисля, че този човек, който има такива притежания на едно мѣсто да притежава, той има и свои хора там и онзи хора селяни, когато избержат комисията, ако имат доверие на който човек от града, или на самото лице, което притежава него имущество, тѣ ще го избержат и той ще влѣзе въ числото на комисията. Ако искат доверие, ще изберат него самичък или човекът, който е поставен да управлява землит му.

Г-н Вел. Х. Ангелов каза, напред да се викат и гражданите, когато се разпредѣля данъкът, но той само за техните мѣста каза, за други неговори, защото г-н Вел. Х. Ангелов и Тричко Батановски може би да имат притежания по селата. Но аз имам чест да им напомня, че този закон не се прави за една община, не се прави само за един Кюстендилски окръг; и като е тъй, трябва да предвиждаме работите по-обмислено и да се нехортува

само за един окръг. За едно лице да се не вика не съм, но притежателят ще има свои хора там и същото ще излѣзе, защото и да се вика все също е; ако не се прибави тази алинея, не се изгубва авторитетът на този човек, който има притежания по селата.

Буров: Аз предлагам по друг начин, а не както каза г-н Вел. Х. Ангелов; защото, че имам един или двама притежания по селата, това нищо не е и не трябва да го викат; но у нас въ Търновски окръг има много села наред, които пригизават недвижими имоти във други села паракинде, и когато размѣтат даждията или поземелний налог, тѣ натоварват повече на онзи, които са от друго село, напр., ако на своя селянин налагат 50, на друг от друго село налагат 100 за същото количество на произведението, защото самото село има право да разпредѣля този данък. За това аз казах, ако е възможно да се викат и жителите от другите села, които притежават паракинде; а колкото за малки работи, остава на общината; но за повече, без да се викат селяните от другите села, стават злоупотребления.

Батановски: Много села имат малк във други села на синора. Такива, ако се нахоят, кога се разпредѣля даването, че се правят неспоразумѣния. Той може да има някои ниви и ливади, и ако не го викат, той ще каже, че не са се съобразявали съ неговите ниви и ливади. А когато има член, да се хока и онова лице, тогава остава право на комисията да разгледва данъците, без да се бои, че, като са го хокали, той не е дошъл. Той не ще се оплаква.

Председател: До сега върху този въпрос се говори различно от г-да представителите повече от 20 пѣти. Аз съм забѣлѣжил, които са говорили. Счита ли Нар. Събрание за нужно, да се говори още по този предмет? (Гласове: счита! Други гласове: не счита!) Желает ли Нар. Събрание да се продължава разискването по този въпрос? (Гласове: Исчерпано е! Исчерпано е!) Турям под гласоподобание: които желает да се говори по този въпрос, да си дигне ръката. (Меншество.) Ще каже, че Нар. Събрание не счита за потребно, да се говори върху този въпрос, тъй като е вече освѣтлено.

Аз ще се постарая да скратя на всичките мнѣния, които се искаха до сега по повод на този въпрос, и моля г-да представителите да обърнат вниманието си. Най-напред ще помоля г-на докладчика, да прочете членът, както го е поправила комисията, и подиръ ще съобща на г-да представителите разните мнѣния върху него.

Доклад. Мариновъ: (Прочита чл. 9-й, който става 3-й, както го е преправила комисията. — Виждъ погорѣ.)

М-ръ Начовичъ: Азъ желая, щото втората алинея отъ тоя членъ да се резервира и да не се подлага на гласуване съ първата алинея, защото за нея нищо не се е говорило. Азъ ще помоля, да се направи редакцията на тая алинея по-точна и по-съответствующа съ онова, което комисията е приела и за което ще се говори по-послѣ. По тая причина желая, да се гласува само върху първата алинея, за която се и разисквало до сега.

Председателъ: Да благоволи г-нъ докладчикъ да прочете още веднажъ първата алинея отъ 9-ий членъ.

Доклад. Мариновъ: (Прочита я.)

Председателъ: Както виждате г-да, комисията предлага така: «Распредѣлението наложената сума на всѣко едно село за поземеленъ данѣкъ, е възложено на общинското управление и на 6 други лица избрани пакъ отъ самитѣ земледѣлци.»

Г-нъ Бобчевъ предлага, да бждѣтъ вмѣсто 6, 10 тия лица; и на това мнѣние сж още нѣкои отъ г-да представителитѣ. Подиръ има друго едно предложение, което прави г-нъ Вел. Х. Ангеловъ, и се поддържа отъ г-на Бурова, споредъ което трѣбало би да се приложи на този членъ тая прибавка: «при распредѣлението на тая сума за поземеленъ налогъ, да бждѣтъ призивани и онѣзи граждани, които иматъ земи въ едно извѣстно село.»

Сега най-напредъ ще туря подъ гласоподавание първата частъ отъ 9-й членъ така, както я е приела комисията, и подиръ ще се тури подъ гласувание измѣнението, което прави г-нъ Бобчевъ; а най-сетнѣ ще се тури подъ гласувание и предложението, което прави г-нъ Величко Х. Ангеловъ.

Който не приема първата частъ отъ 9-й членъ така, както я е измѣнила комисията, да си дигне ржката. (Никой не дига.) Значи, че се приема, и предложението на г-на Бобчева пада.

Сега дохожда предложението на Вел. Х. Ангелова, поддържано и отъ г-на Бурова, че трѣбало би да стане едно прибавление, споредъ което, гражданитѣ, които иматъ земи въ извѣстни села, да присѣствуватъ при распредѣлението на тая сума. Думата има г-нъ Геровъ.

Геровъ: Азъ желая, щото г-нъ Вел. Х. Ангеловъ да формулира своето предложение, за да видимъ какво е.

Председателъ: Предложението му, азъ го скратихъ и съобщихъ на г-да представителитѣ.

Бошнаковъ: При всичко, че се каза, че нѣма да се разисква нищо повече, за обяснение ще кажа само двѣ думи, за формулиране добавката, която прави г-нъ В. Х. Ангеловъ, и която се подкрепи отъ нѣкои г-да представители. Не казахъ, че не трѣба да се дава право на онѣзи, които притѣжаватъ имущества паракинде въ поголѣми размѣри, но казахъ само, че законътъ се е практикувалъ до сега така и не е показалъ никакви неудобства или неприложимостъ въ това отношение. Зарадъ туй, азъ предлагамъ да се приеме тая добавка: (Чете:) «Кметътъ на една община, въ която има земи (паракинде) отъ други села, длъженъ е да предизвѣстява притѣжателитѣ на такива земи, за да присѣствуватъ при избиранieto комисията, която ще распредѣля даждието.» Тази забѣлжка е умѣстна, и желая да се приеме. (Гласове отъ десно: съгласни! Гласове отъ лѣво: не е нужно!)

Геровъ: Азъ ще питамъ г-на Бошнакова, до колко часа ако е отдалечена общината, трѣба да се предизвѣстяватъ притѣжателитѣ; и ако притѣжателитѣ на такива земи сж далечъ на пр. 20 часа, да ги чака ли общината и да пропаднатъ ли произвѣденията? — Заради това може да се приеме да ги викатъ, ако тѣ сж отъ сжщата община; ако ли тѣ сж отъ далечъ, кмета не е длъженъ да ги трѣси отъ вѣнка, да ги привиква, и да се губи съ това врѣмето. Защото въ всѣка община обичайтъ е тѣй: кехаята вика, събира селянетѣ и правятъ това което трѣба. Заради това, азъ не съмъ на мнѣние да задължаваме кметоветѣ да викатъ хората отъ 20 часа далечни мѣста.

Дуковъ: Не съмъ съгласенъ съ прибавката на г-на Бошнакова и трѣба да се отблъсне, защото практиката ни е научила твърдѣ отблизо, че ще постановимъ едно зло, ако прибавимъ такова нѣщо въ тозъ законъ. Ако прибавимъ това, у насъ ще се развие едно зло, което по нѣждѣ се е развило и укаменило. То е това: Единъ човекъ, който ималъ земя, и по-малко и по-много, разбира се, такъвъ човекъ, който има толковъ земя, той има много работи и на други мѣста. Той може да се не случи тамъ, когато ще избиратъ комисията или когато ще распредѣлятъ данѣка, и ако и да го обича населението, но не ще може да отиде да го трѣси, и населението не ще държи своитѣ произвѣдения расхвърлени. Тогава тая прибавка като има въ закона, човекътъ ще каже, понеже мене мя нѣмаше, то азъ не кандисвамъ на това, което сте направили; не давамъ толкова. Тогава какъ ще се постъпи съ тозъ човекъ? За туй ще ви привѣдж примѣри. Има нѣкои хора чифликчи и тѣ до сега три години не сж дали такова даждие на общинитѣ,

като казватъ: вие сте расхвърляли сами както щете и ние не пристанваме на това; когато сами тѣ, когато се е расхвърляло даждието, сѣ били въ Руссия или Вланико. И тѣй и до сега не даватъ това нѣщо.

Сега като е тѣй, г-да, не трѣба да оставяме този членъ, за да има единъ чловѣкъ такова право; както казахъ и по-напредъ, ще има лоши послѣдствия; защото този чловѣкъ, който има голѣми работи, може да има на 500 мѣста да работи, и не могатъ да го викатъ и той не може да иде и на единтъ и на другитѣ мѣста. Тука ще се спиратъ работитѣ на хората и не ще се расхвърлятъ даждията съ врѣме, та отъ една страна правителството не ще може да събира даждията на определеното врѣме, а отъ друга кметоветѣ ще посрѣщатъ неприятности.

Азъ желая, тази прибавка да се не прибавя тукъ, но да се отблъсне съвсѣмъ, защото ще има много недоразумѣния, и тия недоразумѣния ще докажатъ, че въ повечето мѣста има такива случаи.

Д-ръ Цачевъ: Г-да представители! Щомъ земемъ и прочтемъ съ внимание членътъ, който вотирахме сега и приехме съ вишегласие, ще видимъ и ще се увѣримъ, че желанието на г-на Кюстендилски депутатъ и на г-на Бурова е изпълнено. Какъ е изпълнено? Какво казва членътъ? — Че се избиратъ 6 лица отъ земледѣлцитѣ. Какво ще каже отъ земледѣлцитѣ? — Отъ всички ония, които иматъ земи. Слѣдователно, всѣки единъ, билъ той гражданинъ или селянинъ, азъ мисля, щомъ има земи, които обработва въ извѣстно село, той има право да избира, да бѣде избранъ — има право да даде гласа си. И желанието на тѣзи г-да представители е туйнаканъ удовлетворено отъ съдържанието на членътъ когото приехме. Заради това, моля да се пристѣпи къмъ работата.

Бобчевъ: Предложението, което направи г-нъ Бошнаковъ, за да се приеме тѣй: да се викатъ членоветѣ отъ други общини въ други, то се е практикувало 30 год. на редъ и до сега се практикува. Напр. ние имаме ближно село; дохождатъ отъ тамъ и се споразумѣваме за даждието. Това трае и до днесъ. Слѣдователно, трѣба да се постави въ законътъ туй, което каза г-нъ Бошнаковъ. (Гласове: съгласни!).

Бошнаковъ: Г-не Предсѣдателю! Дайте ми думата!

Предсѣдателъ: Моля не бързайте толкозъ! Сега е вашъ редътъ и щѣхъ да ви дамъ думата. Не бързайте! Имате дума.

Бошнаковъ: Въ отговоръ на предговорившитѣ, които казахъ, че трѣбало да се губятъ недѣли, мѣсеци и години,

ще кажа, че и до сега се е практикувало това буквално и сѣ се бронира снопитѣ, като се е съобщавало на онѣзи хора, които сѣ притѣжавали земи (паракинде) въ други общини. Съ това никакви спѣнки не сѣ се срѣщали; слѣдователно такива общини, ако се не викатъ — азъ не говоря за онѣзи, които сѣ нѣколко часа далечъ, но само съседнитѣ — може би ще има неприятни послѣдствия, и за това е възможно да се приеме тая прибавка. Съ това ще се допълни този членъ, и азъ повторно ще прочетѣ забѣлѣжката.

(Чете:) «Кмета на една община, въ която иматъ имуществъ (паракинде) лица отъ съседнитѣ общини, е длъженъ да съобщава на притѣжателитѣ да зематъ участие при избиранieto на 6-членната коммисия».

Вел. Х. Ангеловъ: Чудни ми се виждатъ думитѣ на г-на Дукова, гдѣто каза, че кмета не може да дойде да ми съобщи и послѣ да отиде да расхвърля данѣктъ, защото, ако е имало моята прибавка въ члена, щѣлъ съмъ да кажа, когато ма сѣ потражили дома, като не съмъ билъ дома, щѣлъ съмъ да кажа, че като не съмъ билъ дома трѣбало да отложатъ работата. На това никога не съмъ съгласенъ. При това до колкото съмъ можѣлъ, не само тая година, но и миналата съмъ подѣйствувалъ за доброто на селото, дѣкато съмъ ималъ недвижими имоти. Заради това, гдѣто се каза 20 часа, че кмета длъженъ ли е да ги тражи, бѣлѣжката на г-на Бошнакова не гласи така. Тя казва съседнитѣ села.

Поповъ: Както каза г-нъ Д-ръ Цачевъ, членътъ твърдѣ ясно гласи, че когато земледѣлецътъ иска, той може да присѣтствува; а иначе, ако туримъ прибавката, притѣжателитѣ на подобни земи, никога нѣма да дохождатъ, и тогава какво ще стане съ расхвърлянето на този данѣкъ? Всѣки ще казва, да го чакатъ, и това е несправедно; но ние ще станемъ причина на неспоразумѣния, ако направимъ тая прибавка. Той може да има и други работи и послѣ да каже, че не е ималъ врѣме да дойде.

Дуковъ: Г-да! Не е нужно да привеждамъ примѣри, за да се освѣтли Нар. Събрание. Азъ мисля, че примѣритѣ, които имахъ честта да приведа, ви сѣ увѣрили, че ще купятъ работитѣ и ще има недоразумѣния и главоболий, както каза и г-нъ Поповъ. Азъ пакъ казвамъ, че ако прибавимъ тази прибавка, и ако я приеме Събранието, ще направимъ да се оглаждатъ много мъжнотии. Членътъ е ясно редактиранъ, и онзи, който има имуществъ въ селата, трѣбва или самъ да е тамъ, или свои хора да има тамъ, и даже общината, ако го обича, може да го избере сама; но щомъ го нѣма, тогава и да го обича, не може да го избере, защото го

нѣма тамъ. Когато има тая прибавка, той всекога ще прави препятствия и ще остава всеко нѣщо назадъ.

Г-нъ Бошнаковъ каза, че не се срѣщали мѣнотии, както и азъ не съмъ срѣщалъ мѣнотии въ много нѣща, съ които не съмъ ималъ работа; но тукъ по този въпросъ, до колкото азъ зная, имало е мѣнотии, броели сж се снопитѣ, расхвърляло се е даждието, и мѣнотии сж се срѣщали въ това. Неказвамъ, че има зараръ, ако дойде притѣжателътъ отъ другото село или градъ, даже и да се непредвижда това, ще го трѣсимъ, но ако го нѣма, какво ще се прави? Но щомъ въ членътъ стои това, трѣбва да се чака, и той всекога ще има право да препятствува и да се несъгласява съ народа.

Зарадъ туй бѣхъ предложилъ, туй предложение да се отблъсне. И ако се съгласи Нар. Събрание, тогава и предложението на г-на Бошнакова да падне. А комисията предлага да се отблъсне.

Най-сетнѣ Нар. Събрание, ако обича, азъ имамъ повече примѣри да привѣдж, но неискамъ да се забавляваме. За това да се вотира споредъ комисията, и ако се съгласимъ, тогава да се отблъсне предложението на г-на Бошнакова и другото предложение.

Тричко Батановски: Като съмъ отрасълъ въ село и зная твърдѣ добръ какво се отнасятъ селянитѣ къмъ граждането, ще каже, че нетрѣбва да се хоятъ. Даже въ турско врѣме съмъ билъ старейшина, избираме комисия, проводимъ я по мала да опише сѣната, дѣкато има въ нашето село, и всички притѣжатели отъ другитѣ села дохождаха и никой не ги напѣди. Защото никой не плаща да ги хокаме отъ 3 сахата и 5 сахата.

М-ръ Начовичъ: Азъ ще обърна вниманието на ония г-да, които предвиждатъ, че може да се случи несъгласие между даноплатцитѣ и комисията, която расхвърля даждията. Незная какъ е рѣшила комисията, която е разглѣдала законътъ, но азъ забѣлѣжвамъ че въ 11-й членъ всичко това е предвидено и мисля, че цѣльта на тоя членъ е да гарантира ония лица, които могатъ да се онеправдаятъ отъ произволнитѣ рѣшения на комисията. Този членъ казва: (Чете:) «Вѣдомостъта слѣдъ пълното си съставяне, остава открита за всеки даноплатецъ въ продължението на 15 дни, презъ което врѣме всеки може да направи своитѣ забѣлѣжки предъ общинското управление. Ако отъ тѣзи забѣлѣжки излизатъ нѣкакви измѣнения въ расхвърлянието, тѣзи измѣнения се забѣлѣжватъ въ предвиденитѣ за това графи за вѣдомостъта, намалено увеличено.

Забѣлѣжка. Ако между общинското управление, съставено съгласно § 3-й между одного или нѣколко отъ даноплатцитѣ не е могло да се достигне на мѣстото до едно съглашение, тогава въпроса се подлага на разрѣшение въ окр. съвѣтъ, който съвмѣстно съ окр. управителъ и финансовий секретаръ, немедленно дава край на разногласието съ едно справедливо рѣшение.

Туй щото азъ мисля, че ако нѣма други съображения за това, което предлагатъ тѣхна милость, освѣтъ че може безправедно да се натовари отъ комисията нѣкой отежтвующи отъ даноплатцитѣ, то на такива лица законътъ дава право да направятъ апелъ първо до тази сжща комисия, която е расхвърлила даждието, и послѣ ако тя не ги удовлетвори, въ окръжни съвѣтъ. (Гласове: съгласни, исчерпано е!)

Председателъ: Сега има още 5 души, които желаятъ да говорятъ по този въпросъ. Желаетъ ли Нар. Събрание да се продължава разискванието върху този въпросъ? (Гласове: Желаетъ! Не желаетъ!) Който желаетъ да си дигне ржката! (6 души дигатъ.)

Бобчевъ: Г-нъ Министръ говори тука, но тукъ законътъ зима въ съображение сжщата община, а тука ние което предлагаме съ г-на Бурова се отнася до една цѣла околия или до една цѣла община, която отъ едно мѣсто три сахата расстояние става отива да работи и оре землището си въ други общини. И тогава, когато съсѣдната община седне да разглѣда окладитѣ, и се не повикатъ и отъ онази община челоуѣци, но само ги натоварватъ съ една сума, тогава какво ще стане? Зарадъ туй, ние сме на мнѣние да се викатъ, и въ тѣхното присѣтствие да става расхвърлянието на данъка.

Да стане особена забѣлѣжка, че които иматъ имущества паракинде, та да присѣтствуватъ и единитѣ и другитѣ при съставлението на вѣдомостъта, иначе общината ще натовари само другата община, която има земи паракинде. Зарадъ туй налѣгаме да стане такава забѣлѣжка, каквато предложи г-нъ Бошняковъ, който твърдѣ добръ познава работитѣ, понеже е билъ председателъ на Окр. Съвѣтъ въ Търново, и такива работи много сж дохождали при него.

Председателъ: Както се види, г-да представителитѣ желаятъ да се говори. (Гласове: Да се говори!) Добръ. Да се говори, въпросътъ интересува г-да представителитѣ твърдѣ много.

Марко Велчевъ: Г-да! Тия земледѣлци, на които земитѣ сж смѣсени съ общинитѣ, тия се страхуватъ, защото не ще присѣтствуватъ. Ще напомня на тѣзи г-да, които казаха, че нѣкои имали земля въ други мѣста, които работили. Азъ

мисля, че кмета не трѣба да вика нѣкои чокои. Нетрѣба да туряме такъвъ членъ, да стане кмета да търси нѣкой членъ на онази община, която се намира кмета съ комисията; да го търси и да го дири изново, който е на единъ градъ и ако не го намѣри, да не може да расхвърли своето даждие. Онѣзи, които ги боли сърдцето, трѣба да се намиратъ сами. Но г-да, да се принуждава кмето, да търси оногова, който е далъ грошъ повече, за да земе една нивя или ливада, която можаше и нѣкой отъ сжщата община да купи, и послѣ да се труди кмета да търси онзи человекъ, че ако не се намѣри, що ще прави тозъ человекъ. Макаръ че е присжтствувалъ или не присжтствувалъ, каквото на ония жители, иматъ на сърдце расхвърлянието даждията шестината комисия, така е и за него, и да нѣма предвидено въ законътъ да го търсятъ, защото всѣки лѣсно може да намѣри причини да отсжтствува и послѣ да прави препятствия. Тукъ е предвидено добръ въ закона, за 15 дена да иде да се оплаква на Окр. Съвѣтъ, финансовия чиновникъ, той да се отнесе за 15 дена, ако не е праведно распределенъ ошура на неговото имущество. Заради това, ненамѣрвамъ за праведно да се приспособи на тозъ членъ нѣщо, отъ като се е произнесло Нар. Събрание да го приеме. Нетрѣба да се губи врѣме.

М-ръ Начовичъ: Азъ не съмъ противъ прибавлението на такава една заблѣжка, и противъ несъмъ нито говорилъ. Азъ възразихъ само противъ думитъ на онѣзи лица, които казаха, че гражданетъ, които иматъ въ селата земи, щѣли да се обезправдаватъ отъ комисията, която се избира отъ общината, за да расхвърли поземелното даждие.

Народното Събрание, което се състави по-вече отъ лица които сж се занимавали съ земледѣлия, и които сж слѣдователно съвършено опитни въ тоя родъ въпроси, е най-компетентното да рѣши тоя въпросъ по единъ справедливъ начинъ, сиречь тѣй, щото интереситъ на никого да не се изложатъ на опасностъ. За това и не настоявамъ за рѣшението по тоя или по другъ начинъ на тозъ тѣй да кажа маловаженъ и второстепененъ въпросъ. Искамъ само да възразя на г-на Бобчева, че обвинението което хвърляше по напредъ е тоже не до тамъ основно, защото 12-ий членъ казва, (чете): «Всѣки земледѣлецъ плаща принадлежащата нему сума за десетътъ на онова село, въ землището на което се намира нивата, ливадата или градината му.» Сиречь, земледѣлеца може да рекламира съ сжщото право въ 20 села, въ които би ималъ имоти и би билъ претоваренъ съ даждия.

Бошнаковъ: Че такъва блѣжка е нужна на членътъ, ще докажа. Въ Търновский окръгъ нѣма ниедно село, което

да не притѣжава земи паракинде. Има малки села, гдѣто $\frac{3}{4}$ отъ земитъ сж паракинде на жителитъ отъ други села. И когато общината не вика тѣзи земледѣлци, всѣки денъ ще има главоболия за правителството. Напр. Елена, притѣжава $\frac{3}{4}$ отъ землището на Златарица, Бѣла $\frac{1}{2}$ отъ землището на П. Косово, а тѣй сжщо Полски Сеновецъ, Килифарово, Цѣровакуфия и пр. притѣжаватъ земи въ разни села. Излиза, че цѣлий Търновский окръгъ е съ много паракиндета. Ще прочетъ още единъ пѣтъ заблѣжката и желая да се приеме, защото с на мѣстото си. (Прочита още еднажъ предложението си.) Не говоря да се избиратъ за членове на комисията отъ онѣзи лица, които притѣжаватъ земи паракинде но да зематъ участие при распределението, за да знаятъ и тѣ какво става съ даждията. Слѣдователно, блѣжката е умѣстна и нека пристѣпимъ да се приеме.

(Гласове: Съгласни.)

Председателъ: Тука има едно недоразумѣние помежду г-да представителитъ, за това ще моля за позволение да кажа нѣколко думи върху това недоразумѣние. Г-нъ Вел. Х. Ангеловъ ми се струва предлага това: въ случай, че единъ гражданинъ има въ нѣкое село земя, която разработва, и той да се призовава при распределението на поземелний данъкъ. А предложението на г-на Бошнакова, което се поддържа и отъ други нѣкои г-да представители, то е съвършено друго. Г-нъ Бошнаковъ предлага това: въ случай, че въ мѣрата на едно село иматъ нивя и други съсѣдни села, да се призоваватъ и тѣ при распределението на данъка, за да зематъ участие въ избора на онѣзи 6 души, които ще оцѣняватъ или ще расхвърлятъ заедно съ общинското управление поземелний данъкъ. Така щото виждате г-да, че има една разлика. Друго нѣщо предлага г-нъ Вел. Х. Ангеловъ, и друго г-нъ Бошнаковъ. Тѣзи думи се принудихъ да кажа, защото глѣдамъ, че нѣкои отъ г-да представителитъ размѣсватъ двѣтъ предложения и отъ това размѣсване произлизатъ много разисквания.

Буровъ: Сжщото искахъ да кажа по напредъ, защото се произнесоха нѣкои представители, че сж разбрали, че сме искали да се викатъ частни лица и чокои. Моята дума не бѣше за чокои, и не бѣше за частни лица г-да, но за тѣзи села, които владѣятъ земи паракинде и се онеправдаватъ отъ общинитъ, гдѣто се намиратъ тѣхнитъ земи, защото не ги викатъ при расхвърлянието на данъка. Зарадъ туй, азъ предложихъ, да се повикватъ такива лица въ селото, гдѣто е землището имъ. А когато е само за едно или двѣ лица, да се неспиратъ; само когато сж 20—30 души отъ съсѣдното село, да се повикватъ.

Председателъ: Думата има г-нъ Аневъ. (Отсъствува).

Вобчевъ: Оттѣглямъ си думата.

Дуковъ: Нѣма да говори сега повече по тозъ въпросъ, понеже се произнесохме, че нѣма да се говори. Знаете г-да, че тука се вотира предложението така: който иска да се говори, да си дигне ржката. Произнесохме се, да се неговори. А тия г-да, които искатъ да говорятъ върху прибавката, тия не сж изгубили правото си да говорятъ. Но тука на всѣкиго е извѣстно и всѣки знае, че когато за единъ членъ се произнесе Нар. Събрание, споредъ чл. 25-й отъ правилникътъ може да се прави пакъ нѣщо, но може при послѣдното четение тѣзи г-да да дойдатъ при комисията да се разяснятъ.

Азъ незная, единъ пжтъ рѣшихме едно нѣщо и послѣ пакъ влизаме въ подробности и гласуваме: да ли да се говори. Азъ незная, до колко е това парламентарно. За това, да си запазятъ правото онѣзи г-да за послѣдното четение, а сега да пристѣпимъ да си глѣдаме работата. (Гласове: Съгласни!)

Председателъ: Има още нѣколко представители, които желаятъ да говорятъ. Да се произнесе Нар. Събрание, трѣбва ли да се говори по тозъ въпросъ, защото се е говорило доста. Ще напомня на г-да представителитѣ, че прибавката, която прави г-нъ Бошнаковъ, не е отхвърлена, (Гласове: Не е!) и азъ ще я туря подъ гласуване, и ако Нар. Събрание я приема, да се произнесе; ако ли не, да я отхвърли.

Г-нъ Бошнаковъ още единъ пжтъ да прочете своята прибавка.

Бошнаковъ: (Чете:) «Кметътъ на една община, въ землището на която има параклиде, изъ лица сжсѣдни въ друга община, длъженъ е да съобщава на притѣжателитѣ или на лицата отъ тази община, да зематъ участие при избиранieto комисията».

Председателъ: Който неприема това предложение, да си дигне ржката. (Болшинство). Г-да квесторитѣ да съобщятъ резултатътъ на гласуването.

Кв. Геровъ: Пада.

Бошнаковъ: Харашо!

Председателъ: Г-нъ докладчикъ да слѣдва.

Докл. Ф. Мариновъ: Прибавката е: «распредѣлена презъ текущата година».

М-ръ Начовичъ: Тази алинея е дала миналата година поводъ на много недоразумѣния. Азъ помня, че много окръж. управители питаха, какъ трѣбва тя да се разбира; защото споредъ нейната сегашна редакция се разбира, че трѣбва да стане распредѣление, подиръ като се измѣри количеството

на получената храна. Истина е, че една частъ отъ хранитѣ узрѣва въ юний, юлий и августъ; но има и такива храни които узрѣватъ твърдѣ късно и се приготвяватъ едвамъ за идущата година. Има мѣста въ България, гдѣто се сѣе почти исклучително кукурузъ. Слѣдователно, ако оставимъ члена, тѣй както с сега редактиранъ, недоразумѣнията ще слѣдватъ да сжществуватъ. За това азъ мисля, че трѣбва да се измѣни този членъ по слѣдующия начинъ: «При распредѣлението на даждията, зима се въ внимание количеството и вида, както на посѣвитѣ, тѣй и на предполагаемитѣ произвѣдения на всѣки земледѣлецъ презъ годината». Азъ съмъ убѣденъ, че земледѣлицитѣ иматъ такъвъ голѣмъ опитъ въ тѣхния занаятъ, щото тѣ могатъ да предвидятъ доволно вѣрно онова, което ще хвърлятъ въ една нива или едно мисирисе, преди да се е оженала нивата или преди да се е събралъ кукуруза. Като взематъ за основа тая тѣхна опитностъ, земледѣлицитѣ могатъ да расхвърлятъ даждието, което се пада да плати всѣкой, само като премѣрятъ пространството на посѣтитѣ мѣста на всѣкиго и произведението, което се очаква, безъ да е нужда да чакатъ да се жани, да се вършѣ, да се бератъ и да се мѣрятъ мисиритѣ и пр. По тая причина и за да бждемъ логични, моля да се измѣни тоя членъ, тѣй както го предложихъ.

Лазаръ Дуковъ: Тѣзи мжнотии, които показа г-нъ М-ръ Начовичъ, наистина тѣ бѣха, но тогава, когато бѣше въ натура, а сега се обърна въ пари. Цѣлътъ бѣше такава, за да не ставатъ затруднения; защото когато е въ пари, человекъ може да продаде коза, овца или храна и т. н. т.; и нѣма да се чака за пари. Най сетнѣ селото като знае цифрата, че е обозначена колко хиляди франка ще даде това село, и послѣ тамъ има опредѣлени мѣсеци, прѣзъ които ще дава пари. Разбира се най-напредъ отъ първий мѣсець нѣма даже да се зима отъ нищо, нито отъ жито, нито отъ кукурузъ, нито нищо; но се предполага, че отъ първий септемврий ще захване да се събира. Може на едно мѣсто да се хвърли, а на друго да не се хвърля. Или да кажемъ единъ такситъ може да се даде. Най подиръ ще остане да даватъ опредѣленъ данѣкъ, който се казва али-сеферъ по турски, и заключаватъ своитѣ даждия. Тѣй щото тѣхнитѣ произведения, както г-нъ М-ръ каза за кукуруза, колкото и да останатъ късно, неможе да останатъ по-късно отъ Димитровъ-денъ. Но тука даждията ще се събиратъ на края на годината, т. е. на 31 декемврий. Когато е тѣй, разбира се, че ще се знае и за кукуруза и за всѣко произведение, и нѣма да се съмняваме, какъ ще се расхвърля. Тука члена е ясенъ и не трѣбва никакви измѣнения да ставатъ въ него.

М-ръ Начовичъ: Законитѣ трѣбва да бѣждѣ ясни и да не даватъ поводъ на разни тѣлгуванія. Тази алинея именно дава поводъ на всѣкакъвъ родъ тѣлгуванія, защото тя изрично казва: «при распредѣлението взема се внимание количеството и видѣтъ, както на сеидбитѣ, тѣй и на произведенията на всѣки земеделѣлецъ презъ тек. година». По-надолѣ се казва, че вѣдомоститѣ трѣбва да се свършатъ по августъ. Г-нъ Дуковъ казва самъ, че мисиритѣ се бератъ едвамъ презъ септемврий и октомврий. Слѣдователно, ако даждието трѣбва да се расхвърля на основание полученитѣ произведения, тогава какъ е възможно вѣдомоститѣ да се свършатъ за мѣсець августъ? Произведенията отъ кукуруза не се ли получаватъ едвамъ презъ мѣсець октомврий? Споредъ смисъльта на члена, тѣй както е сега редактиранъ, вѣдомоститѣ немогатъ да се направятъ преди ноемврий, но тогава кога ще почне да се събира десятъка? Ако се остави тоя членъ непоправенъ, тогава лесно могатъ да се намѣрятъ хора, които да теглятъ правителството на сѣдъ, като кажатъ, че тѣмъ се наложило даждие безъ право, понеже, произведението имъ отъ мисирлицитѣ не се е мѣрило, когато имъ се е налагало това даждие. И тогава, какво може да отговаря правителството, когато закона е ясенъ тѣй въ своята безмислица? Г-нъ Дуковъ разбира, че говоря за плащанieto на даждията, но азъ говоря за тѣхното расхвърляние, понеже и въ члена, който се разисква не се говори за друго, освѣнъ за расхвърляването на десятъка. За това казания членъ трѣбва да се формулира по-добрѣ, по-правилно, сирѣчь той трѣбва да гласи така: «При распредѣлението зима се въ внимание количеството и вида, както на посѣвитѣ, тѣй и на предполагаемитѣ произведения на всѣки земеделѣлецъ презъ годината».

Шивачовъ: Азъ не зная, какъ е приела комисията, но както азъ разбирамъ прѣзъ августъ мѣсець не се правятъ оклади; защото кукуруза твърдѣ късно узрѣва. Да се опредѣля количеството два или три мѣсеци напредъ, това е не удобно. За това да се остави тѣй, както е приела комисията. И когато се разсѣжда, кога да се опредѣлятъ окладитѣ, тогава ще говоря.

Л. Дуковъ: Тукъ се пороиди другъ въпросъ, и не съмъ противенъ на думитѣ на г-на Министра. Г-нъ Министръ и той каза нѣщо интересно. Той каза, че правителството трѣбва да се увѣдомява въ него врѣме, кой какво трѣбва да плати. Това не може да бѣде никога; защото той казва нѣщо предполагаемо, и щомъ е предполагаемо, това не е истинно. Тогава остава, правителството да се съгласи да се не бърза прѣзъ августа за увѣдомление окр. съвѣти, кой какво има

да плаща, защото е невъзможно. Тогава само може да бѣде, когато стане този поземеленъ данѣкъ, който е сега въ пари, въ истински поземеленъ данѣкъ на дюлюмъ, тогава може и прѣзъ марта да се предвижда. Сега е невъзможно това, освѣнъ ако останатъ вѣдомоститѣ да се изискватъ по късно, т. е. прѣзъ октомврий. Тогава може да бѣде; но да направимъ прѣзъ августъ, това е нѣщо предполагаемо. Заради туй, ако има леснина да се съгласимъ така; ако е възможно да останатъ вѣдомоститѣ прѣзъ октомврий, тогава вѣрвамъ да бѣде нѣщо; но ако се изискватъ прѣзъ августъ това не може да бѣде.

М-ръ Начовичъ: Азъ може би да не съмъ можалъ да си обясня добрѣ. Азъ казахъ по-напредъ, че расхвърляването на десятъка се практикува по-добрѣ, отъ колкото е изказано въ закона; и наистина днесъ какво става? Земеделѣцитѣ зиматъ и преброяватъ сногѣтъ на ечмицитѣ на житата и пр., и върху тѣхъ расхвърлятъ десятъка, който се пада на всѣки даноплатецъ. Послѣ тѣ зиматъ и премѣрватъ нивитѣ на мисиритѣ, пресмѣтатъ произведението, което ще се добие, и на основание на това предположение, расхвърлятъ останалата частъ отъ оклада на десятъка върху даноплатцитѣ. Отъ това става явно, че тѣ съставляватъ вѣдомоститѣ още преди да се е набралъ кукуруза. Така се прави днесъ по цѣлото Княжество и той е за сега най добрия способъ; а ние искаме да остане члена въ закона въ първобитното му положение и да се разбира, че трѣба по-напредъ да се узнае количеството на произведенията, и послѣ да се правятъ вѣдомоститѣ, сир. това което всѣки има да плаща. Такова нѣщо е невъзможно, понеже вѣдомоститѣ тогава ще трѣба да се свършаватъ едвамъ презъ ноемврий, и събирането на даждието трѣба да остане за слѣдующата година. Това обаче никой не го желае, и самата комисия е постановила, че десятъка трѣбва да постѣпи цѣль до 31 декемврий. Комисията е имала право да направи едно такова рѣшение, понеже тоя доходъ се предвижда въ бюджета за текущата год. и за това той трѣба да постѣпи цѣль прѣзъ същата година; иначе, ако се остави да постѣпва и прѣзъ слѣдующата година, тогава той трѣбва да се предвижда не въ една, но въ двѣ години, сир. въ двѣ бюджетни упражненія, което тоже е невъзможно и нежелателно. За да може обаче даждието да се събере до края на декемврия, необходимо е, то да се расхвърля нѣколко мѣсеца по рано; за да се расхвърля обаче презъ августа, необходимо е, да не се чака събирането на всичкитѣ храни, но да се расхвърля даждието на основание предполагаемитѣ произведения, които може да се числятъ отъ земеделѣцитѣ достаточено вѣрно

По тая причина азъ настоявамъ да се поправи тоя членъ тѣй, както го предложихъ по-напрѣдъ.

Л. Дуковъ: Какво и да говоримъ, какво и да правимъ, пакъ не можемъ да дойдемъ до споразумѣние; което говоримъ, то е право, не можъ да откажа; но то не може да бѣде. Г-нъ Министръ казва, че може и прѣзъ августъ; но това не е лесно. Общинитѣ като си иматъ самоуправление, да се остави на тѣхъ да намѣрятъ леснина, кога да събиратъ даждията. Тукъ се казва, че иматъ 4 мѣсеци, въ разстояние на които трѣбва да платятъ; нѣ има на друго мѣсто дѣто се казва, че платеща може въ първий мѣсецъ да плати, това не му се отказва. А да распредѣлями, кой какво има да плати, това не може да се практикува до тогавъ, до като се измѣри земята и се расхвърля на дюлюмъ. Сега общинитѣ да ги оставимъ свободни, сами да си расхвърлятъ безъ да имъ се мѣсимъ, а само да се искатъ отъ тѣхъ въ опредѣленнитѣ мѣсеци такситѣ, които има да внасятъ.

М-ръ Начовичъ: Комисията е приела, и азъ съмъ съгласенъ, че трѣбва още прѣзъ мѣсецъ септемврий да се започне събирането даждието десятътъ, и въ тоя мѣсецъ трѣбва да се събере едната четвъртъ часть отъ него. А какъ е възможно да се извърши това, ако расхвърлянето не е извършено прѣзъ мѣсецъ августъ? Какъ ще може обаче тога расхвърляне да се направи прѣзъ августъ, когато въ закона се казва, че то трѣбва да стане на основание на произведенията, а пакъ отъ тия произведения не е премѣрена нито една часть отъ тѣхъ? Азъ повторявамъ, че това което предлагамъ се практикува днесъ въ цѣла България, и желанието ми е, да се формулира въ закона тѣй както се практикува, тѣй както опита е научилъ цѣлото население да го прави, и да не се остави въ закона една форма, която побърква работитѣ и туря властитѣ въ затруднение, тѣй както и земледѣлцитѣ.

Предсѣдателъ: Съгласенъ ли е г-нъ докладчикъ да се тури думата «предполагаеми»?

Докл. Мариновъ: Съгласенъ съмъ.

Л. Дуковъ: Ако и да се прибави, нѣма да стане по-ясенъ закона; но когато Нар. Събрание приема, то и азъ приемамъ.

Предсѣдателъ: Приема ли се втората часть отъ 9 параграфъ, съ приложение думитѣ «и на предполагаемитѣ произведения»? (Приема се).

Докл. Мариновъ (чете): Чл. 10. Дълга на всеки жителъ се записва въ особена поименна вѣдомость, формата на която се дава отъ Министерството на Финанситѣ, и която се съставя въ самата община.

Забѣлѣжка. Вѣдомостъта се съставлява отъ селскій писаръ по указанията на общинското управление, съвмѣстно съпомѣннатитѣ въ параграфъ 3 лица.

Тя съдържа въ особенни членове, но по Но. по редъ:

а) името, презимето и мѣстожителството на даноплатцитѣ, и

б) дължимата отъ всеки даноплатецъ сума, както е тя опредѣлена отъ общинското управление. (Приема се).

Чл. 11. Вѣдомостъта, слѣдъ пълното си съставяне, остава открита за всеки даноплатецъ въ продължение на 15 дни, преди което врѣме всеки може да направи своитѣ забѣлѣжки предъ общинското управление. Ако отъ тѣзи забѣлѣжки излѣзатъ нѣкакви измѣнения въ расхвърлянето, тѣзи измѣнения се забѣлѣжаватъ въ предвиденитѣ за това графи на вѣдомостъта: *намалено, увеличено.*

Забѣлѣжка. Ако между общинското управление съставено съгласно § 3 и между одного или нѣколко отъ даноплатцитѣ не е могло да се достигне на мѣстото до едно съглашение, тогава въпроса се подлага на разрѣшение въ Окр. Съвѣтъ, който съвмѣстно съ окръжния управителъ и финансовия секретаръ немедленно дава край на разногласието съ едно справедливо рѣшение.

Тукъ има измѣнено само вмѣсто § 6, е турено § 3. (Приема се).

Чл. 12. Всеки земледѣлецъ плаща припадащата нему сума за десятътъ на онова село, въ землището на което се намира нивата, ливадата или градината му.

Бошнаковъ: Земледѣлцитѣ, които не искатъ да плащатъ тамъ, ще дойдатъ съ правителството въ недоразумѣние и затруднение ще има като плащатъ. Най-послѣ трѣба да приемемъ забѣлѣжката; защото тогава ще каже, че сме законодателни.

Предсѣдателъ: Моля г-на Бошнакова, да се не сърди на Нар. Събрание.

Бошнаковъ: Азъ се не сърдя; но давамъ обяснение.

Предсѣдателъ: Когато г-да представителитѣ се убѣдѣтъ, че прибавката е потрѣбна, ми се струва, че ще я приематъ, а да се връщамъ на единъ въпросъ рѣшенъ вече, не е хубаво.

Докл. Мариновъ: Членъ 12 комисията го е приела, както си е, но само е направила една прибавка, която казва «Земледѣлцитѣ, които работятъ земи въ чужда мѣра, (въ мѣрата на друго село) ще плащатъ десятъчния налогъ за произведението на тия земи на онѣзи общини, гдѣто сж плащали презъ 1879, 1880 и 1881 години.

Предсѣдателъ: Има ли нѣкой да направи нѣкоя забѣлѣжка? (Нѣма).

М-ръ Начевичъ: Ако да разбрахъ добръ това, което се каза, комисията иска, щото даноплатците да плащатъ и за напредъ въ ония общини, въ които тѣ сж плащали и по-преди, безъ да се гледа гдѣ имъ стоятъ имотитѣ. Това е обаче неправилно и не трѣба да го приемаме. Общеприето правило е, че даноплатеца плаща даждията си въ оная община, въ която се намира неговия имотъ, и не може да се постанови, щото единъ човекъ да има имота си въ едно мѣсто, а даждието си да плаща въ друго. Въ България нѣма даждие на глава, както го има въ Сърбия и въ много други държави, това въ България не съществува. У насъ има само даждие на имота, а не и на човека. Заради туй, трѣба да се плаща даждието тамъ, гдѣто е имота. Така го постановляваше миналата година и закона за десетъта. Истина е, че тоя членъ отъ закона не можа да се приспособи въ миналата година напълно, както го е изисквалъ здравия разумъ и закона, но това не значи, че трѣба да се откажемъ отъ правия пѣтъ, и че е необходимо да узаконимъ това, което се е вършило криво; напротивъ ние трѣба да се постарамъ да поправимъ постепенно този недостатъкъ и да се достигне, щото всѣки притежателъ на имота да плаща даждието си въ общината, гдѣто му е имота. Този е правий и разумний пѣтъ и не трѣба да се искривява. Ако Министерството си е позволило да се отстрани миналата година отъ този членъ на закона и да не го приспособи напълно и на всѣкъдѣ, причина сж били обстоятелствата и краткостта на врѣмето; миналата година закона се издаде толкова късно, щото не бѣ възможно да се взематъ мѣрки за приспособлението напълно на казания законъ; може би и тая година той да не може да се приспособи въ ония мѣстности, въ които притежанията сж много разбъркани между общинитѣ, и Министерството ще направи нуждитѣ улеснения на населението и на администрацията. Но нѣма съмнѣние, че на много мѣста тоя членъ ще се приспособи, че въ много общини ще е лесно да се поправятъ окладитѣ, тъй както е по-разумното и по-логичното, та за това и желая въ закона да си остане написано, че всѣки ще си плаща данъка въ оная община, въ която се намира неговия имотъ; сирѣчь, че за даждието трѣба да се дири имота, а не неговия притежателъ.

Л. Дуковъ: Това, което каза г-нъ предговорившии М-ръ Начевичъ, е добръ, но има мъжнотии. Има села, които отиватъ и сѣятъ въ друго землище и мож да ви покажа много такива села, които сѣятъ въ чужди ниви. Въ третѣ години дѣто е земено зайре, онѣзи хора не сж плащали въ онова землище, както казва 12 членъ, т. е. който бѣше по-напредъ

12-й. Всѣки, който е сѣялъ въ чужда мѣра, той си е зималъ произведението, и казва, че това село ще плати на правителството. Ако оставимъ, както каза г-нъ Министръ, че трѣба да стане, когато се измѣрятъ мѣстата, каквото не съществува въ този законъ. До гдѣто е този законъ, това не може да стане. Ние имаме села, които даватъ $\frac{1}{4}$ часть, напр, ако 50.000 гроша, дава 10.000 гроша. Ако приемемъ члена безъ прибавката, то ще стане, щото село, което е давало 50.000 гроша въ своето село и 15.000 за въ друго землище, ставатъ 65.000, а онова село, което плаща 30.000 гроша, като земе 15.000 гроша отъ другото село, остава му да плати само още 15.000 гр. Какво може да направимъ съ тѣзи села? Комисията много разисква по този членъ и дойде до заключение, да остане както е въ закона. А когато се отмѣни закона, и то може да стане подиръ 2 години, тогазъ съмъ съгласенъ и може да се практикува друго-яче, а споредъ както е сега не може да остане 12-й членъ въ сила безъ прибавката.

М-ръ Начевичъ: Азъ усѣщамъ, кое е онова което плащи г-на Дукова. Той се бои, да не би да се разбере закона тѣй, че едно село ще трѣба да плати това което е плащало и по преди, ако и неговитѣ жители които иматъ имоти въ други села, да сж принудени да платятъ даждието си за тия тѣхни имоти въ другото село. Това обаче не е тѣй. Нѣма съмнѣние, че въ такива села съ размѣсени имоти, окладитѣ трѣба да се измѣнятъ и поправятъ. Н. пр. Боянчани сж сѣяли въ Софийската мѣра, а напредъ сж пращали своето даждие въ Бояна. Сега трѣба да се измѣри, гдѣ какво сж сѣяли тия Боянчани и да се исправи, щото онова което се пада да платятъ въ Софийското ковчежничество за нивитѣ, които сж сѣяли въ Софийската мѣра, да се спадне отъ дълга на Бояна и да се запише на дълга на София, гдѣто и ще се събира даждието; а оклада на Боана да остане само това което се пада за нивитѣ съ имотитѣ които сѣятъ въ това село Бояна; защото въ България принципа на даждията е, да се търси даждието отъ имота, а не отъ човека. Така се прави на всѣкъдѣ за даждията, които тѣжатъ на имота, а само даждието на глава се търси отъ човека, безъ да се глѣда, гдѣ му лежи имота или въобще има ли той нѣкакъ имотъ.

Азъ самъ казахъ по напредъ, че при прилаганъето на тоя членъ се срѣцнаха мъжнотии миналата година и че Министерството се принуди да позволи, да се зематъ мѣрки да остане същия порядъкъ тамъ, дѣто не бѣше възможно да се поправи то изведнажъ. На много мѣста обаче окладитѣ се измѣниха съ съгласието на Окръж. Съвѣти, и

това олущение трѣба да се слѣдва, и да се прави всѣка година, до когато се дойде до нормално положение; защото ние не трѣба да узаконяваме работи, които не сж разумни, и които сж противни на началата на нашата финансова система.

Границитѣ на всѣка община се знаятъ отъ всѣкого. Заради туй и не може да има никога недоразумѣние. Притѣжателя трѣба да плати даждието си въ опѣзи община, въ която му е имота; за това предлагамъ да си остане члена, както си е въ закона, като давамъ тукъ общанието, че М-рството ще бжде утѣжчиво тамъ, гдѣто не е възможно да се приложи члена тутакси тази година въ всичката негова пълнота. Защото азъ невѣрвамъ, че законъ за дѣсетъка ще може да се измѣни въ 2 или даже 10 години и да се обърне на истинско поземелно даждие; за това е необходимо, щото закона, когото разгледваме да се направи колкото съвършенъ е възможно, като единъ окончателенъ законъ който ще трае дълги години, а не като законъ който е новиканъ да излезе слѣдъ нѣколко мѣсеци.

Председателъ: Напомнявамъ на г-да представителитѣ да се не разговарятъ.

Геровъ: Искамъ да отговоря на г-на Начевича, именно за какво е направила комисията тѣзи забѣлѣжка. Комисията е направила тѣзи забѣлѣжка, понеже се е водила по миналогодишнитѣ вѣдомости, които сж направлени за десетъка. Като се приематъ миналогодишнитѣ вѣдомости, ще се забѣлѣжи за всѣко село, по еди колко. Има таквизи села, които сж имали оралъ на 4 или 5 села, и като сж орали и сѣjali тамъ, тѣхния десетъкъ се е отбивалъ въ онова село. Сега ако земемъ отъ тѣзи 5 села и оставимъ на това едно село сжщо както е плащало въ миналата година, то вѣдомоститѣ оставатъ съвсѣмъ малки; защото дава още толкозъ, колкото въ своето село. Сега ако иска г-нъ Министръ да направи главоболие на себѣ си, да поправи тѣзи вѣдомости, че всѣко село, което платило въ друго село, да се смѣтне отъ онова село и да се тури на това село, ако това приеме г-нъ Министръ, ние сме съгласни.

Д-ръ Цачевъ: Азъ мисля, да се продължава разискването по този въпросъ е излишно, тѣй като г-нъ Министръ на Финанситѣ твърдѣ ясно разясни въпроса, и думитѣ на г-на М-ра се занисаха въ протоколитѣ, по кой начинъ може да се поправятъ окладитѣ на онѣзи села, които сж претоварени. За това азъ предлагамъ, да си остане члена тѣй, като се задѣлжи въ сжщото врѣме правителството, да поправи окладитѣ на онѣзи общини, които сж натоварени, и за които сжществуватъ заявления въ разни Окржж. Съвѣти, и които трѣба да се зематъ отъ правителството въ внима-

ние. За това да си остане члена както е, за да не даваме спжнки и затруднения.

Л. Дуковъ: Не знамъ защо г-нъ Мин. не иска да се измѣни този членъ, а желяе да си остане така, и да не се приема прибавката на комисията, незнамъ какво добро ще излѣзе отъ това. Той казва, че може да се поправятъ тѣзи вѣдомости, и ще се каже, че както сж плащали презъ 3-тѣ години, ще плащатъ сжщо. Сега, ако остане члена тѣменъ, ще имате главоболие, Министра ще се натовари съ работа да иска обяснения отъ управителитѣ и да си иматъ и тѣ работа да отварятъ регистритѣ и да търсятъ. Това което иска да каже г-нъ Мин., за това има още врѣме, т. е., за да може да стане попълненъ закона трѣбва да стане кадастръ. Тукъ не е работата, кой какво ще каже. Азъ знамъ какъ е, но мисля, че който практикувалъ, по-вече може да знае, дѣ е мжчно и дѣ е лесно. Ако е така, азъ не отказвамъ на г-на Мин. това. Той казва, че може да има сила до 5—10 год. този законъ, но, ако се срѣщнатъ мжчнотии, азъ не мога да разбера, какъ въ идущото Събрание може да се разисква безъ мжчнотии. За това желяя да си остане така, както го е направила комисията, додѣто поземелни данѣкъ се обърне въ кадастръ и да може да стане правилникъ, както каза и г-нъ Министръ.

Величко Х. Ангеловъ: Когато единъ човѣкъ има на 3—4 села земя, той трѣбва да плаща тамъ. Отъ старо време още тѣй е било у насъ. Какъ може да бжде по другъ начинъ, и какъ може да се дава, когато нивата му е въ това село, а ливадата въ друго и ако се иска данѣкъ отъ друго мѣсто не знамъ, какъ ще бжде това. Члена тукъ е много ясенъ. Ние още отъ турско врѣме, като имаме на нѣколко мѣста ниви и ливади, колкото ни се падаше десетъкъ, плащахме си. За това члена искамъ да си остане така, както си е.

Геровъ: За разяснение на г-на Анева искамъ да кажа това, че всѣко село има сжсѣдни села, и тамъ сѣе въ това землище. Както каза г-нъ Бошнаковъ, че Бѣланчани стоятъ по-вече въ Косово. Сега като Бѣланчани стоятъ въ Косово и да се пренася десетъка, нѣма ли ди останатъ Косовлани натоварени. Сега ако е тѣй както г-нъ Аневъ казва, добръ; но е отдалечено отъ една община въ друга? Ние казвами близко до неговото село, тогава десетъка му отива въ онова село. За това тѣзи забѣлѣжка нищо не пречи, ако стои тукъ. Да се слѣдва, както се е слѣдвало въ попреднитѣ години.

(Гласове: Исчерпано е!).

Марко Велевъ: На тритѣ години както е хванато числото, е твърдѣ умѣстно. Ние да распредѣляме даждията между

общинитѣ по другъ законъ, не може да бѣде, освѣнъ да се мѣри на дюлумъ земята и да се види, колко пространство има една община. Заради туй не може друго да се направи, освѣнъ да се изброи въ тия три години време, колко се е дало количество и да се водимъ по него. (Гласове: Исчерпано е!) А не можемъ въ друга община да прехвърлимъ. Това е твърдѣ умѣстно хванато. Тая община си докарала своята частъ въ друга община. Отъ дѣто се е ползувала, отъ тукъ е докарала онова. (Гласове: Стига).

Бошнаковъ: Дажията се налагатъ не споредъ землището, но върху онова което е произвѣла земята въ онази община, дѣто има паракинде. Слѣдователно, не може да се притури къмъ другата. Но въ онази община, въ която се намѣрва произведение, ще се расхвърля налогъ на него. — Така се е практикувало до сега, и трѣба така да си остане и за напредъ. Когато ще стане поземелний налогъ на дюлумъ, тогава всѣкий човѣкъ ще си плаща своето даждие. Слѣдователно членътъ си е твърдѣ умѣстенъ, и се практикува сега безъ всѣка бѣлѣжка. Защото иначе това не е възможно.

Какво количество данѣкъ ще възложи моето село върху една нива, която лежи въ вашето село? Найдобрѣ е да плащамъ и на вашата и на моята община, съразмѣрно съ посѣдътъ ми. (Гласове: Исчерпано е!)

Поповъ: Тѣзи оклади, които се споменуватъ, сж направени отъ 3-тъ години. Тѣй щото човѣкъ може да плаща толко, колкото е плащалъ, до сега и трѣба да плати пакъ тамъ гдѣто му е произведението. Какъ ще може да плаща на друга община?

Председателъ: Счита ли Нар. Събрание че е доста освѣтлено? (Счита). Който желае да се говори, да си дигне ржката. (Меншество).

Председателъ: Тогава г-нъ докладчикъ да прочете 12 членъ, който ще се гласоподава, и подиръ бѣлѣжката отдѣлно

Доклад. Мариновъ (чете):

Чл. 12.

Всѣки земледѣлецъ плаща припадащата нему сума за десетѣкъ въ онова село въ землището на което се намира нивата, ливадата или градината му. (Приема се.)

(Чете добавка):

Земледѣлцитѣ, които работатъ земи въ чужда мѣра (въ мѣрата на друго село), ще плащатъ десеточния налогъ за произведението на тия земи на онази община, гдѣто сж плащали презъ 1879, 1880 и 1881 години.

М-ръ Начовичъ: Азъ мисля че има противорѣчие между това, което се прие и което се предлага сега. (Гласове: Нѣма!)

Председателъ: Който не приема бѣлѣжката отъ комисията, да си дигне ржката. (17 дигатъ, и 11 не дигатъ.)

Геровъ: Тогава сж 25 души, и Събранието не може да засѣдава.

М-ръ Начовичъ: Има тука 33 души представители, и то е достаточное число.

Председателъ: Ще каже че бѣлѣжката пада. Времето е късно, часа е 6¹/₂; какъ мисли Нар. Събрание дали трѣба да се продължи засѣданието? (Гласове: Да се свърши!)

Доклад. Мариновъ (чете):

Чл. 13.

Поменатата вѣдомость се испраща отъ общинското управление до Окр. Съвѣтъ въ два екземпляра, подписани и подпечатани отъ общинското управление, отъ които слѣдъ провѣряване, единия се подписва отъ окръжний съвѣтъ, окръжний управителъ и финансовий секретаръ и се праща назадъ въ общината за ръководство по събиранieto на данѣка и другий се задържа въ съвѣта за всѣкакви справки по тоя въпросъ за десетѣка. (Приема се).

Чл. 14.

Пълното и окончателно съставление на вѣдомоститѣ и утвърдението имъ трѣбва да се свѣршатъ най-късно до края на Септемврий.

Комисията е замѣнила Августъ съ мѣсець «Септемврий»

М-ръ Начовичъ: Азъ бѣхъ въ Комисията, когато този въпросъ се разискваше и ми се струва, че тя прие тогазъ да остане мѣсець Августъ, подиръ обясненията които дадохъ, че е добрѣ да се тури Августъ; защото отъ нашитѣ канцелярии не може да се чака една свършенна точностъ въ изпълнението на обязанноститѣ имъ. Отъ опитъ се знае, че за тия комплицирани работи, когато свѣденията се искатъ въ тоя мѣсець, трѣба човѣкъ да е благодаренъ, ако ги получи въ слѣдующия. За това настояванъ да се тури мѣсець Августъ, за да могатъ да се извършатъ окладитѣ поне презъ Септемврий. Защото ако се тури Септемврий, тѣ ще се получатъ едвамъ презъ Октоврий и по-късно даже.

Величко Х. Ангеловъ: Съгласявамъ се съ г-на министра, но да не се наложи на кметове и общини шрафъ, ако ще закѣнѣятъ. Защото презъ мѣсець Августъ едвали ще може да го направятъ, понеже тогава е още вършение. Ако да остане за Септемврий, то е подобрѣ.

Прочее азъ се съгласявамъ и за Августъ, но да се неналага шрафъ на общинскитѣ управления.

Бошнаковъ: Казано е и погорѣ, че общинитѣ ще хвърлят хаждии на основание на миналогодишния окладъ. Чини ми се, когато се говори за 7 или 8 членъ, каза се, че общинитѣ въ Августъ м. ще разхвърлят онова, което има сѣки да плаща въ селото. И слѣдователно тѣ ще иматъ притѣснение въ Септемврий да правятъ вѣдомости, но могатъ още въ Августъ да ги направятъ. За това да остане както е редактирано въ закона, именно въ Августъ да си остане.

Лазаръ Дуковъ: Да събере даждие понапрѣдъ, то нее лошо; но отъ друга страна презъ Августъ мѣсецъ сѣки е занятъ и хора ненамиратъ време.

Председателъ: Обращамъ внимание на г-да Квестори, че нетрѣба да позволяватъ, да се отдалечаватъ г-да представители безъ причина отъ събранието.

Квесторъ Геровъ: Ако имаше тази заповѣдъ, ний ще я изпълняваме.

Лазаръ Дуковъ: Презъ Августъ мѣсецъ сѣкии земеделець отива да прибира сено, снопи, полива харманъ, и върши, и не се намира въ селото, а повече по карски работи ходи.

Когато пакъ се внесе въ законъ, то ако на време не го изпълни, разбира се, че ще се постѣпи съ тѣхъ строго. За това съмъ на мнѣние да си остане споредъ комисията.

Председателъ: Приема ли се чл. 14 както го е направила комисията? (Приема се.)

Докл. Мариновъ (чете):

Чл. 15.

„Дажимитѣ за десетъка пари прѣзъ настоящата година се събиратъ въ четири таксита: въ Септемврий, Октомврий, Ноембрий и Декемврий.

Плащания ще станатъ по четвърта часть презъ всѣки отъ казанитѣ мѣсеци, тъй щото неплащанието на цѣлий десетъкъ да се свърши до края на годината.

Забѣлка. Данолатцитѣ сж свободни да си платятъ дълга и на веднѣжъ и на помного и по дребни части, но всѣкога не покъсно отъ опредѣленитѣ отъ закона срокове“. (Приема се.)

Чл. 16.

«Съ неисправнитѣ даноплатци правителството постѣпва по установления за неплащане на другитѣ държавни даждия редъ». (Приема се.)

Чл. 17.

«Въ случай когато буря, огнь, градъ или наводнения на цѣло или отчасти унищожатъ сѣдѣбитѣ на земледѣлицѣ,

тѣзи послѣднитѣ иматъ право да искатъ намаление на даждието си за десетъка, съразмѣрно съ претърпенитѣ отъ тѣхъ загуби». (Приема се.)

Чл. 18.

«Заявления отъ таквози естество се подаватъ на окръжний управителъ, а се рѣшаватъ въ окръжний съвѣтъ въ присѣдствіето на финансовий секретаръ и на кмета отъ общината». (Приема се.)

Докл. Мариновъ (чете):

«§ 19. Размѣра на намаляването се опредѣля всѣкога отъ Окр. Съвѣтъ, възъ основание на акта за нещастieto и за количеството на загубитѣ отъ туй нещастие, съставенъ отъ самата община, още въ важни случаи и на акта на дознанието, което става на мѣстото отъ финансовий секретаръ, или неговий помощникъ, отъ единъ членъ на Окрж. Съвѣтъ и отъ двама незаинтересувани въ дѣлото земеделеци-експерти.»

Никакви измѣнения. (Приема се.)

«§ 20. Намалението се рѣшава съ нарочито мотивирано постановление, но се внася въ вѣдомоститѣ само слѣдъ утвърждение отъ Мин. на Финанситѣ, на усмотрението на когото се подноси отъ Окржний Съвѣтъ».

Безъ никакво измѣнение. (Приема се.)

«§ 21. Ако повредитѣ сж отъ естество, да се поправятъ или смалятъ съ истечение на нѣколко врѣме, провѣрка та за загубитѣ трѣбва да става въ таквози врѣме, когато тѣзи загуби ще могатъ точно да се опредѣлятъ».

Безъ никакви измѣнения. (Приема се.)

«§ 22. Окржний Съвѣтъ опредѣля само общата цифра на намаляванието, което трѣба да се направи на селото. Распредѣлението на тая цифра между пострадавшитѣ даноплатци става по показанный по-горѣ въ § 3 начинъ.»

Безъ никакви измѣнения. (Приема се.)

«§ 23. Събиранieto и внасянето на даждието за десетъка въ държавнитѣ ковчежничества става по установения за другитѣ даждия редъ.»

Никакви измѣнения. (Приема се.)

Подиръ това комисията прибавя 2 или 3 члена. По съкратяването на първитѣ членове дойдохме тукъ, щото новий проектъ да се състои до тукъ отъ 17 чл., така щото сега захваща чл. 18. (Чете):

«Селата, жителитѣ на които презъ врѣмето на войната сж били избѣгали въ странство или сж били распрѣснати по разни села, и не сж могли да работятъ землитѣ презъ 1879, 80, 81 г., а послѣ това врѣме се възвърнали на

жилищата си, или же се населили отъ преселенци и разработили земитѣ, то за тѣзи села се предостава право на окръжнитѣ съвѣти да съставятъ нови оклади, споредъ даденитѣ имъ инструкции отъ Министерството на Финанситѣ.»

Председателъ: Има ли нѣкоя забѣлжка? (Гласове: Нѣма). Който го не приема, да си дигне ржката. (Никой не дига).

Докл. Ф. Мариновъ (чете):

«Чл. 19. Съставенитѣ оклади се съобщаватъ на всѣко село отдѣлно и въ разстояние на 20 дни всѣка община си прави своитѣ забѣлжки и писмено ги съобщава на окр. съвѣти». (Приема се).

«Чл. 20. Окръжнитѣ съвѣти въ присѣдствіето на Окр. Управителъ и финансовъ секретаръ, разгледватъ, рѣшаватъ и постановяватъ върху полученитѣ бѣлѣжки отъ означенитѣ въ чл. 18 общини и съставятъ вѣдомость съгласно съ постановенното рѣшение, която испращатъ на утвърждение въ М-ството на Финанситѣ, като я придружатъ съ преписъ отъ постановлението и отъ бѣлѣжнитѣ на общината.» (Приема се).

«Чл. 21. Ако общинското управление въ разстояние на 20 дни не представи въ окръжний съвѣтъ никакви забѣлжки, това ще се счита като съгласие върху суммата, която селото трѣбва да плати.

Тая сума се счита вече окончателно опредѣление безъ всѣкакви други формалности, освѣнъ утвърдяването отъ М-ството на Финанситѣ.» (Приема се).

Законъ се свършва.

М-ръ Начовичъ: Имамъ да отговоря на 2 интерпелации твърдѣ кратки, ако Нар. Събрание иска да слуша, (Гласове: Не може!) за да не губимъ врѣме утрѣ или други день. (Гласове: Не остава врѣме) 10 мин. искамъ.

Председателъ: Ако желае Нар. Събрание... (Геровъ: Ще искатъ и другитѣ да отговарятъ). (Шумъ). Желаетъ ли Нар. Събрание, да изслуша г-на Мин. Начовича? Който не желае, да си дигне ржката. (12 д. дигатъ. Меншинство).

М-ръ Начовичъ: Г. Дуковъ бѣше направилъ преди нѣколко деня слѣдующето запитване за караула въ Кулската околия. (Чете го. — Видѣ по предишния протоколъ).

Азъ телеграфирахъ по тази работа на управителя въ Видинъ, и на управителя на Видинската митница, и получихъ нужнитѣ отговори. Още при прочитанието на тази интерпелация обаче азъ казахъ на г-на Дукова, че невѣрвамъ, щото караулитѣ въ тая околия да сж се изваждали по наредба отъ Министерството на Финанситѣ, и полученитѣ

отговори потвърдяватъ тия мои думи. Сега ще прочета телеграммитѣ, които получихъ отъ Кула и Видинъ. (Чете);

Кула, 22 януар. Министру Финансии.

«Въ района на Кулската митница не е ставало нѣщо подобно. Споредъ казванието на писаря и стражаритѣ, никакъ не е се искавало населението за митаревенни цѣли по границата. Но има селски караули, на които митницата не се мѣси».

Вторий отговоръ отъ Видинъ. (Чете):

Видинъ, 22 дек. № 632 Министру Финансии.

«Границата се пазѣ отъ населението съгласно предписанието на Видинский губернаторъ отъ м-цъ май, 79 година № 2117 въ слѣдствие телеграммата № 45 отъ генералъ Гресера».

Тѣй щото г-нъ Дуковъ вижда, че тука М-вото на Финанситѣ и митницата не сж се никакъ намѣсвали, и че караулитѣ, които той преписва на Ф-вото Министерство, сж останали още отъ старо време. Въ кого е обаче вината, гдѣто тази неправилностъ се е продължавала до сега? Азъ мисля, че вината е въ самитѣ Кулчани, които не сж на време заявили и не сж искали да се отърватъ отъ тази повинностъ. Други сведѣния, които получихъ частно отъ едно лице, което било на онова време въ Видинъ, казватъ, че причинитѣ, които сж направили караулитѣ нуждни въ тази околия, сж били: че презъ войната Сърбитѣ били завзели Малки Изворъ, отъ което село правителството се распорѣдило тогава да се отблъснатъ, и да се натикатъ оттаткъ границата; и за да не нападнатъ втори пѣтъ, заповѣдало се е, да излѣзватъ вечеръ мѣстнитѣ жители, за да вардятъ караулъ. И мисля, че за да се свърши тази работа, достатъчно ще бѣде, ако Кулскитѣ жители се отнесатъ до г-на М-ра на Вътрѣшнитѣ Работи, и да искатъ освобождението си отъ тая повинностъ.

Лазаръ Дуковъ: Отъ първата телеграмма, която има честъта г-нъ М-ръ на Финанситѣ да ни прочете, се вижда, че дѣйствително има хора, които вардятъ караулъ, но да ли по заповѣдта на Ф-вото М-во, или по друга нѣкоя причина, това азъ не знамъ. Но понеже се говори, че на Чука, гдѣто сж стражаритѣ, се намира митарственний пунктъ, за това, азъ се отнесохъ до г-нъ М-ръ на Финанситѣ. Но, ако той съобщава, че за това сж вардили границата, за да не нападнатъ Сърбитѣ нашитѣ села, това е смѣшно нѣщо.

М-ръ Начовичъ: Пардонъ, това не ми е писалъ никой. Това сж частни сведѣния.

Дуковъ: Какво ще каже двама души да вардятъ, едвamtъ съ войска ще се предвардятъ, ако тѣ сж искали да преминатъ границата. Както и да е, това е едно неспоразумѣние; въпросъ е само, да ли по това е виновно М-вото или административнитѣ власти. Тоже бихъ искалъ да знамъ, ще ли да получатъ тѣзи хора, които сж вардили границата, нѣкаква заплата, или нѣкакво възнаграждение, и ще ли да се прекрати тази неправилностъ? Друго нѣма да говоря. Тоже трѣбва да се знае, отъ гдѣ да се заплатятъ.

М-ръ Начовичъ: Въ деня, когато г-нъ Дуковъ направи интерпелацията, азъ казахъ, че си припомнямъ да станаха по тоя въпросъ разисквания въ Нар. Събрание въ сесията му отъ 1880 год., мартъ м-цъ. Тогава Нар. Събрание рѣши: да се унищожатъ пограничнитѣ караули, и да се освободи населението отъ тая повинностъ. Защо тогавашното М-во не е зело мѣрки да дигне този караулъ; и защо жителитѣ отъ Кула, които трѣбвало да знаятъ за туй постановление на Нар. Събрание, не сж се оплакали до сега, това немога да зная. Тѣ сж трѣбвали да знаятъ, че не сж задължени да вардятъ караулъ, и да искатъ освобождението си; за това Ф-вото М-во никакъ не е отговорно. Тѣй сжщо ще прибавя, че не намирамъ за възможно да се възнаградятъ тѣзи хора, които сж вардили караулъ, понеже сж изпълнявали тая повинностъ доброволно. Нѣма съмнѣние, ако тѣ се бѣха на време оплакали, М-вото щѣло е да ги освободи отъ тази повинностъ, и нѣмаше да я теглятъ толкова дълго време. Впрочемъ, ако Нар. Събрание рѣши да имъ се хариже една извѣстна сума, то е свободно; но друго-яче, азъ не знамъ отъ гдѣ може да се взематъ пари, за да имъ се даде възнаграждение.

Марко Велевъ: Г-да, на ония човѣци които вардиха де-нонощно, а не да редничатъ презъ день и да отиватъ вечеръ да вардятъ тѣ сж изгубили всичкото врѣмѣ. Първо бѣше по 30 дена да редничи всѣко село, второ се опредѣли по 15 дена, а сега сж стигнали на 10 дена. Азъ съмъ г-да очевидецъ, когато иджтъ отъ нашитѣ села хора, и Кулский околийский началникъ принуждава селянитѣ да цѣняватъ де-нонощно пазителъ на този пунктъ, да пращатъ единъ човѣкъ отъ 20 до 40 години, а той иде човѣкъ отъ 60 до 70 години, нѣ началника казва да пращаме тѣзи човѣци; а оно такавъ човѣкъ отъ 60—70 год. не може да упати пушката. Зареди това такъвъ човѣкъ, като не може да опати пушката, какъ да е достоенъ да пази свѣта. Нѣ ний сме цѣнили човѣкъ за 1200 гроша, а началника заповѣда да има още единъ човѣкъ, а онова лице, което се испратило станаха двама, и се харчили по 2500 гроша; за това, това

не е законно; него синъ му отива да пази нашето мило отечество по войската, като е стигналъ въ новобранцитѣ, и баща му трѣбва да варди стражата.

Лазаръ Дуковъ: Тогава господа, ако и да се съгласявамъ напълно съ отговора, но да остане сега на Народното Събрание да се произнесе, да не имъ се заплати, на това не можъ да се съглася. Тѣ не вардиха отъ нѣколко дена нѣ отъ 5 години границата — много врѣме. Стана неспоразумѣние, и наистина въ бждѣще не ще да бжде тѣй. Г-нъ Министръ каза: дѣто е нѣщо доброволно направено, тамъ нѣма нищо да се плаща. Нѣ азъ не разбирамъ: човѣкъ да бжде 5 години на редъ въ пекъ и синътъ и да седи на дъждъ, и да варди безъ никакво възнаграждение, че имало неспоразумѣние. Дѣ може да е било, азъ не разумѣвамъ. Сега да се предвиди такава сума въ бюджета е не възможно, нѣ трѣбва да се предвиди отъ нейдѣ да се плати малко нѣщо н. пр. отъ непредвиденитѣ или грѣшнитѣ пари.

М-ръ Начовичъ: Азъ протестирамъ противъ този изговоръ «грѣшни». Тѣ не сж грѣшни, иматъ си смѣткитѣ всичкитѣ тѣзи пари!

Лазаръ Дуковъ: Ако има доказателство за другитѣ пари, то ще да има доказателство, ако се отпустнжтъ и за това. Нѣ нека бжде отъ непредвиденитѣ или отъ дѣто и да е. Ако съмъ казалъ нѣщо, което да било грѣшно, азъ си отеглявамъ думитѣ; нѣ искамъ да се плати. Най-сетнѣ ще дойде обида на тѣзи хора. И ако имъ се даде малко възнаграждение, тогава да се прекжсне разискванието; тогава азъ съмъ съгласенъ.

Шивачевъ: Азъ мисля, че г-нъ Дуковъ трѣбваше да бжде доволенъ отъ отговора, които му даде г-нъ Министръ на Финанситѣ; именно на това основание, че отъ отговора се заключава, че тия хора не бѣхж прашани на караулъ на основание едно предписание отъ Министерството, за което той е питалъ. Относително възнаграждението, той дохожда въ твърдѣ голѣмо противорѣчие въ неговитѣ думи. Вѣроятно г-нъ Дуковъ нѣма понятие, какво ще каже бюджетъ, какво непредвидени и както ги той нарича «грѣшни» сумми. Народното Събрание да ли може да отпустне отъ бюджета или отъ непредвиденитѣ сумми, азъ не зная; нѣ колкото за тѣзи грѣшни сумми, може би тѣ не сж грѣшни, ако и 10—15 хиляди фр. се изразходваха въ врѣмето, за което нѣма да говоря. Нѣ ако се желае да се отпустне, нека се тури въ бюджета, иначе е невъзможно.

Предсѣдателъ: Разискванието е, да ли трѣба да се даде на тѣзи хора възнаграждение. Този въпросъ не е на врѣмето си. Ми се струва, че ако дѣйствително Народното Съ-

бране желае да се възнаградят: то г-нъ Дуковъ или Велевъ да внесхъ въ Народното Събрание таково предложение.

Лазаръ Дуковъ: Азъ се задоволихъ отъ отговора, само има да кажа, че възнаграждението трѣбвало да се предвиди въ бюджета това не е нужно; нъ сега да се произнесемъ. Азъ не зная какво има нататъкъ да се говори, когато азъ се задоволихъ, остава сега да се произнесе Народното Събрание: дали да имъ се плати или не.

Председателъ: Желаетъ ли Народното Събрание, да се разисква върху този въпросъ сега? (Гласове: Не желае). Тогава ще се отложи.

Д-ръ Цачевъ: Азъ съмъ напълно съгласенъ съ г-на Лазара Дукова, да се възнаградятъ тѣзи хора. Но това възнаграждение кой трѣба да го даде? Г-нъ Министръ на Финансите казва тука въ отговора си, че Народното Събрание въ 1880 год. рѣшило, да се дигне този караулъ. Тогава онѣзи министри, които бѣха въ 1880 год., да платятъ, защото не сж изпълнили едно рѣшение на Нар. Събрание.

Председателъ: Моля ви се, да не се отдалечавате отъ предметъта. Г-нъ Дуковъ се задоволява, и ако имаше г-нъ Д-ръ Цачевъ нѣщо да каже за предложението или върхъ този въпросъ, то да говори каквото желае. Но какво трѣба да стане, какво е било и т. н. т., за това не е нужда да се говори, и питанието на г-нъ Дукова считамъ за свършено.

М-ръ Начовичъ: Искамъ да отговоря на втората интерпелация.

Лазаръ Дуковъ: Азъ бихъ помолилъ г-на Министра: както онзи денъ той нѣмаше време да отговаря, тъй и азъ днесъ не съмъ расположенъ да слушамъ. Ще помоля да се остави отговора за по-послѣ. (Гласове: Съгласни.)

Шивачовъ: Азъ мисля, че този въпросъ се обясни. Сега остава да се рѣши, да ли трѣба да имъ се плати възнаграждение, или не. Но азъ мисля, че не може да имъ се даде, защото ако да даваме на всички възнаграждение, които сж вардили въ разстояние на тѣзи 5 години, то ще похарчиме много пари и не ще да постигне цѣлия нашъ бюджетъ. За това предложението на г-на Дукова да си остане безъ послѣдствие.

Бошнаковъ: Не е само въ Кулското, дѣто е имало такъвъ караулъ. Имало е караулъ и въ Кесаревската околия,

за отбрана отъ разни шайки, и населението доброволно е отивало въ време на тази повинностъ. Ако платимъ на единтъ, тогава трѣбаше да плащаме на всичкитъ, които сж граничили и пазили такива пунктове.

Шишковъ: Има и друго, което каза г-нъ Министръ на Финансите, че въ 1880 г. бѣше рѣшено тѣзи хора да се дигнатъ; но понеже тия хора не сж заявили нито въ Министерството на Финансите, нито въ Министерството на Вжтрѣшнитъ Дѣла, съмъ на мнѣние, на тѣзи хора нищо да не имъ се плаща. (Гласове: Съгласни.)

Марко Велевъ: Колкото за тѣзи човѣци, които сж вардили тамъ, тѣ се считаха едно съ Бѣлиградчишката околия. Въ Бѣлиградчишката околия се дигна тази стража. Азъ не зная, въ какво положение се намира Кулската околия, че трѣбвало да пази до днесъ; но като иде г-нъ Министръ да казва, че не се оплаквали, то не е тѣй. — Но ако унищожите сега тази стража, азъ съмъ съгласенъ, защото они плащатъ на войската, тъй такъвъ човѣкъ, който пази милото ни отечество, азъ не съмъ съгласенъ да пази още границата. За това азъ молимъ да се съгласи именно г-нъ Министръ, да се не продължава за напредъ. (Гласове: Съгласни.)

Лазаръ Дуковъ: Азъ, г-да, нѣма върхъ това нищо да кажа. Сега питанието ми бѣше: ще ли да имъ се плати, или не? (Гласове: Не, никакъ.) Сега остава съ двѣ думи да се произнесемъ, ще ли получатъ възнаграждение? Нека се произнесе Нар. Събрание.

Председателъ: Който е на мнѣние, че трѣбва да се плати на тѣзи хора отъ Кулската околия, които сж вардили караулъ, да си дигне ржката. (Никой не дига). — Утрѣ ми се струва, че трѣба да има заседание. (Гласове: Да!). На дневенъ редъ ще бжде: 1) Отговора на г-на Министра Грекова, на интерпелацията на г-на Манафова. 2) Отговора на г-на Министра Теохарова, на запитванието отъ г-на Д-ра Цачева и др. 3) Интерпелации на г-на Шивачева и Манафова. 4) Отговоръ отъ г-на Министра Начовича, на интерпелацията отъ г-на Лазаръ Дукова, за квартирнитъ. 5) Последното чтение на уставътъ за полицейската стража. 6) Последното чтение на законопроекта за поземелний данѣкъ.

(Конецъ въ 7 часа.)

Председателъ: **Варненско-Преславский Симеонъ.**

Секретари: } **Н. Шивачовъ.**
 } **И. Ц. Щърбановъ.**

Подпредседатели: { **Иванъ Симеоновъ.**
 } **Ат. Минчовъ.**

Директоръ на Стенографическото Бюро: **А. Безеншекъ.**